

Møte tirsdag den 5. februar 2013 kl. 10

President: Dag Terje Andersen

Dagsorden (nr. 46):

1. Innstilling fra Stortingets presidentskap om regulering av lønnen for Høyesteretts medlemmer (Innst. 181 S (2012–2013))
2. Interpellasjon fra representanten Jan Tore Sanner til finansministeren:

«Næringslivets økonomibarometer, lagt frem 29. november 2012, viser en stadig tydeligere todeling av norsk økonomi. Mens olje- og gassektoren går svært bra, faller øvrige eksportbedrifter enda mer. For 4. kvartal faller de til et nivå tilsvarende det verste kvartalet under finanskrisen. I tillegg er investeringene i Fastlands-Norge på det laveste på over 40 år. Todelingen av økonomien gjør både arbeidsplassene og statens finansiering sårbar for svingninger i oljeprisene. Lav produktivitetsvekst, høy kostnadsvekst, nedprioritering av forskning og særnorske skatter forsterker nedgangen når markedet faller. Regjeringen virker tom for ideer og handlekraft i møte med de særnorske utfordringene. Utviklingen krever en langsiktig strategi for kunnskap og konkurransekraft.

Hva er statsrådets analyse av utfordringene, og hva er regjeringens langsiktige strategi for å gjøre jobbene tryggere og konkurranseevnen bedre?»

3. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Elisabeth Aspaker, Svein Harberg, Henning Warloe og Anne Karin Olli om et mer fleksibelt og desentralisert utdanningstilbud (Innst. 174 S (2012–2013), jf. Dokument 8:4 S (2012–2013))
4. Interpellasjon fra representanten Michael Tetzschner til kommunal- og regionalministeren:

«Frem til 2006 het det i Kommunaldepartementets retningslinjer at "Fylkesmannen skal ikke stille krav om innføring av eiendomsskatt som forutsetning for å få skjønnstilskudd». Denne setningen var tatt inn i retningslinjene da Erna Solberg var kommunalminister. Formuleringen ble fjernet av regjeringen Stoltenberg II, og oppleves av kommunene som et statlig pålegg om å innføre en kommunal eiendomsskatt.

Vil statsråden ta initiativ til at man igjen vil presisere at kommunene står fritt i å innføre eller ikke innføre eiendomsskatt, slik at tildeling av skjønnsmidler ikke gjøres avhengig av innføring av eiendomsskatt?»

5. Referat

*Minnetale over tidligere stortingsrepresentant
Halfdan Hegtun*

Presidenten: Ærede medrepresentanter!

Tidligere stortingsrepresentant Halfdan Hegtun døde

1. juledag, 94 år gammel.

Hegtun kom inn på Stortinget for Venstre i 1965,

da han erobret partiets første mandat fra Akershus siden 1918.

Hegtun ble utdannet filolog i 1946 og var lektor i to år. Samtidig startet han sin lange journalistiske karriere i NRK, hvor han bl.a. var utenriksredaktør og i åtte år programdirektør. Han ble regnet som en av de største av NRKs opplysningsmenn i pionertiden etter den andre verdenskrigen.

Hegtun var også en av NRKs store humorister – spesielt huskes han som figuren Even Brattbakken, den munnrappe og folkelige småbrukeren fra Toten.

Halfdan Hegtun formidlet folkelighet, smittende humør og livsglede, men også alvor fra internasjonale katastrofer og nasjonale sørgestunder.

Hegtun satt på Stortinget i to perioder, fra 1965 til 1973, hvor hans sosiale engasjement preget hans arbeid. Han var saksordfører for folketrygden da den ble vedtatt i 1966. Her kjempet han for et pensjonstillegg for pensjonister over 70 år, og han ble for dette kalt «særtilleggets far».

Etter splittelsen av Venstre i 1972 dannet han Det Liberale Folkepartiet sammen med andre ledende Venstrepolitikere. Han var senere sentral i arbeidet med gjenforeningen med Venstre.

Halfdan Hegtun hadde også en lang lokalpolitisk karriere, både som formannskapsmedlem i Bærum og som fylkestingsrepresentant. Han satt i kommunestyret helt fram til 2007 og møtte som vararepresentant så sent som i 2011.

I alle sine politiske verv var han en talsmann for de svakeste i samfunnet. Han engasjerte seg spesielt i sykehuspolitikk og ledet bl.a. utredningsarbeidet om et pasientombud. Han hadde en rekke offentlige verv og satt som medlem i utallige styrever, komiteer og utvalg.

Hegtun var også aktiv som forfatter. Han ga ut en rekke bøker, hvor de fleste tar for seg europeisk historie og politikk, men han skildret også lokalhistorie fra Toten på sin unike måte.

Halfdan Hegtun hadde hele livet stor arbeidsglede og arbeidskapasitet. Han var en pensjonist med høyt tempo og stor livsglede.

Han ble tildelt Kongens fortjenestemedalje i gull i 2010.

Vi takker Halfdan Hegtun for hans virke og lyser fred over hans minne.

Representantene påhørte stående presidentens minnetale.

Presidenten: Representantene Sverre Myrli, Sylvi Graham, Lise Christoffersen, Anette Trettebergstuen, Karin Andersen, Karin S. Woldseth, Harald T. Nesvik, Håkon Haugli, Magnhild Meltveit Kleppa, Anne Marit Bjørnflaten og Arild Stokkan-Grande, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Den innkalte vararepresentant for Buskerud fylke, Ida Marie Holen, har tatt sete.

Fra representanten Dagfinn Høybråten foreligger søknad om permisjon i tiden fra og med 5. februar til og med

7. februar for, som styreleder i GAVI vaksinefond, å delta i møte i Washington.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten, Kjell Arvid Svendsen, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Kjell Arvid Svendsen er til stede og vil ta sete.

Statsråd Sigbjørn Johnsen overbrakte 3 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Sak nr. 1 [10:06:43]

Innstilling fra Stortingets presidentskap om regulering av lønnen for Høyesteretts medlemmer (Innst. 181 S (2012–2013))

Øyvind Korsberg (FrP) [10:07:10]: Jeg skal bare si noen korte ord om den kloke beslutningen som presidentskapet enstemmig har fattet.

Vi legger i dag fram innstilling om regulering av lønnen for Høyesteretts medlemmer. Lønnen til dommerne i Høyesterett ble betydelig løftet i 2007 og har siden det vært på nivå med utviklingen av lederlønningene i staten. En viktig rekrutteringsgruppe til Høyesterett – ved siden av advokater – har tradisjonelt vært dommere fra andre domstoler, først og fremst lagmannsrettene.

Lønnen til ledende dommerembeter ble i 2012 regulert med rundt 4,5 pst., og presidentskapet forslår en tilsvarende økning for dommerne i Høyesterett.

Presidentskapet er opptatt av at dommerembetene i Høyesterett må være attraktive for våre dyktigste og mest erfarne jurister. Det er bekymringsfullt når det ved de senere utlysninger av dommerembetene har vært få søkere, selv om det på grunn av høye kvalifikasjonskrav ikke kan forventes noen tallrik søkermasse til disse embetene.

I de kommende årene vil det bli lyst ut flere embeter, og presidentskapet mener det er grunn til å følge rekrutteringsprosessen nøye. Det må tilstrebes bredde i søkermassen slik at dommerne som utnevnes, har en variert yrkesbakgrunn, fra både offentlig og privat sektor.

På denne bakgrunnen anbefales presidentskapets enstemmige tilrådning.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [10:08:48]

Interpellasjon fra representanten Jan Tore Sanner til finansministeren:

«Næringslivets økonomibarometer, lagt frem 29. no-

vember 2012, viser en stadig tydeligere todeling av norsk økonomi. Mens olje- og gasssektoren går svært bra, faller øvrige eksportbedrifter enda mer. For 4. kvartal faller de til et nivå tilsvarende det verste kvartalet under finanskrisen. I tillegg er investeringene i Fastlands-Norge på det laveste på over 40 år. Todelingen av økonomien gjør både arbeidsplassene og statens finansiering sårbar for svingninger i oljeprisene. Lav produktivitetsvekst, høy kostnadsvekst, nedprioritering av forskning og særnorske skatter forsterker nedgangen når markedet faller. Regjeringen virker tom for ideer og handlekraft i møte med de særnorske utfordringene. Utviklingen krever en langsiktig strategi for kunnskap og konkurransekraft.

Hva er statsrådets analyse av utfordringene, og hva er regjeringens langsiktige strategi for å gjøre jobbene tryggere og konkurranseevnen bedre?»

Jan Tore Sanner (H) [10:10:18]: Et ordtak sier at det skal sterk rygg til å bære gode dager. Det er ingen tvil om at vi i Norge er i en usedvanlig gunstig situasjon sammenlignet med våre europeiske naboer. Norsk økonomi er bunnsolid. Vi har store naturressurser, høy kompetanse og et omstillingsdyktig næringsliv. Arbeidsledigheten er lav, og vi har vekst i økonomien. Store olje- og gassfunn og en høy oljepris gir store investeringer i petroleumssektoren. Det skaper ringvirkninger for leverandørindustrien og teknologimiljøer over hele landet.

Men glansbildet sprekker på andre områder. De siste månedene er det lagt frem flere rapporter som viser en stadig tydeligere todeling av norsk økonomi. Næringslivets økonomibarometer som ble lagt frem 29. november 2012, bekrefter at olje- og gasssektoren går svært bra, men at øvrige eksportbedrifter faller enda mer. For fjerde kvartal faller de til et nivå tilsvarende det verste kvartalet under finanskrisen. I tillegg er investeringene i Fastlands-Norge de laveste på 40 år. SSBs konjunkturbarometer lagt frem 28. januar i år bekrefter det samme bildet. Aftenposten skriver:

«Todelingen i norsk industri tiltar. Den delen som går bra, melder om (...) mangel på arbeidskraft (...). Den andre delen sliter med lav etterspørsel og høye lønnskostnader.»

Spørsmålet er: Hvordan kan vi trygge arbeidsplassene i konkurranseutsatt sektor utenom olje- og gasssektoren?

Norsk økonomi og norske arbeidsplasser blir stadig mer avhengig av petroleumssektoren og den høye oljeprisen. Det gjør oss sårbare. I flere år har vi kunnet glede oss over høy oljepris – fortsatt er den godt over 100 dollar fatet – men vi skal ikke mer enn 15 år tilbake for å finne en pris på mellom 10 og 20 dollar.

Det er vanskelig å spå hvordan prisen vil utvikle seg fremover, men vi må ta høyde for store variasjoner. På samme måte som høy oljepris har gitt høy sysselsetting, lønnsvekst og stigende boligpriser, kan fallende oljepris gi tilsvarende negative ringvirkninger. Derfor må vi ha en strategi for å øke vår konkurransekraft og sikre et robust næringsliv hvor arbeidsplassene har flere ben å stå på.

Det er tre problemstillinger jeg ønsker å reise i denne interpellasjonen. Den første er utfordringen knyttet til

sterk kostnadsvekst og lav produktivitsvekst. Den andre er utfordringen knyttet til at Norge scorer lavt på forskning og innovasjon. Og den tredje er utfordringen knyttet til kapitaltilgangen til næringslivet.

Det er arbeidskraften som finansierer velferden vår, og det er økt arbeidsinnsats som gir grunnlag for økt velferd.

Norge er et land med høye lønninger. Høye lønninger er et gode vi skal ta vare på; utfordringen er å finansiere dem. Norske arbeidstakere har hatt en reallønnsvekst på 43 pst. siden 2000, mens våre handelspartnere i EU har hatt en reallønnsvekst på bare 8 pst. Skal lønnsveksten og lønnsnivået være bærekraftig over tid, må produktivitsveksten være på høyde med lønnsveksten. Det er den ikke. Mens veksten i produktiviteten var høy, og høyere enn hos våre handelspartnere, fra 2000 til 2005, har den siden vært lav, og lavere enn hos våre handelspartnere. Denne utviklingen bidrar til at våre bedrifter priser seg ut av et stagnerende europeisk marked, og vi bevilger oss velferd som over tid ikke er bærekraftig.

Hvordan man kan jobbe smartere og få opp produktiviteten, står høyt på dagsordenen i flere land. Danmark, New Zealand og Australia har alle satt ned kommisjoner som har som mandat å gi råd til hvordan landene kan øke sin produktivitet.

Den danske produktivitetskommisjonen har lagt frem sin første rapport, «Det handler om velstand og velfærd». Den illustrerer konsekvensene godt. Dersom Danmark hadde hatt den samme produktivitsutvikling som Sverige i perioden 1996–2011, ville det offentlige hatt råd til enten å «innføre gratis kollektivtransport, ansette dobbelt så mange lærere på 1. til 5. skoletrinn, bygge ni nye sykehus hvert år, eller tredoble bistanden». Det gir grunn til ettertanke.

Høyre har lagt frem et forslag om å etablere en tilsvarende kommisjon i Norge. Forslaget ligger til behandling i Stortinget.

Handlingsregelen for bruk av oljepenger er viktig, både for å sikre fremtidige generasjoner og for å unngå for rask nedbygging av konkurranseutsatt sektor. Økes oljepengebruken for raskt, vil kostnadspresset føre til tap av arbeidsplasser. Men nivået på oljepengebruken er bare én side av debatten. Like viktig er hvordan pengene brukes. Dersom bruken av oljepengene bidrar til å utsette nødvendig omstilling i næringslivet og offentlig sektor, kan velferdstapet på grunn av redusert produktivitsvekst langt på vei spise opp velferdsgevinsten som ligger i oljepengene. Brukes imidlertid oljepengene til å investere i kunnskap, forskning, infrastruktur og gode rammebetingelser for små og store bedrifter, vil oljepengene bidra til økt og bærekraftig vekst i økonomien.

Dette var også Arbeiderpartiet enig i da handlingsregelen ble etablert. Da uttalte regjeringen:

«Regjeringen legger derfor vesentlig vekt på at handlingsrommet som økt bruk av oljepenger gir, skal brukes på en måte som også vil styrke vekstevnen i norsk økonomi.»

Dernest ble det pekt nettopp på lavere skatter, kunnskap og infrastruktur. Under den rød-grønne regjeringen har Arbeiderpartiet forlatt denne forståelsen.

Skal vi være et av verdens dyreste land å produsere i, må vi være et av verdens smarteste land å drive bedrift fra. Selv om oljen gir store inntekter som kommer oss alle til gode, er det kunnskapen blant menneskene som jobber i næringen, som gjør det mulig å hente verdier opp fra havbunnen. Slik er det også på andre områder.

Før vi kan dele, må vi skape. Fremtidens velferd hviler tungt på at fremtidens arbeidsplasser bygger på kunnskap og kompetanse. Da kan vi ikke være fornøyd med at vi scorer lavt på forskning og innovasjon. Vi har et omstillingsdyktig næringsliv, men i en globalisert verden må vi hele tiden sørge for å bli bedre.

For et par uker siden stilte regjeringen med tre statsråder, anført av statsministeren, for å presentere regjeringens politikk på forskning. På dette området har regjeringen mye å bevise. I sitt første statsbudsjett kuttet regjeringen kraftig i Forskningsfondet. Senere kom hvileskjæret i høyere utdanning, og det ble fulgt opp med å avvikle både Forskningsfondet og gaveforsterkningsordningen. I fire av de siste fem årene har realveksten i forskningsbevilgningene vært lavere enn veksten i statsbudsjettet. Forskningen har vært nedprioritert.

Den nye offensiven fra regjeringen var i realiteten resirkulerte forslag og få nye forpliktelser eller ambisjoner. Snarere tvert imot slo næringsminister Trond Giske fast i Adresseavisen at det i grunnen ikke er så farlig om forskningstakten og innovasjonen i Norge er mindre enn i de landene vi konkurrerer med. Det er jeg grunnleggende uenig i.

Derfor vil Høyre øke forskningsinnsatsen både i det offentlige og i bedriftene. Vi vil ha flere næringsrettede doktorgradsstudier, vi vil utvide Skattefunn-ordningen, vi vil styrke satsingen på næringsklynger, og vi vil ha en strategi for å bygge verdensledende universitetsmiljøer.

Å føre en politikk som gjør landet vårt bedre og smartere, er med på å sikre konkurransekraften. Men vi må også redusere ekstra kostnader knyttet til byråkrati og skjema-velde. Regjeringen har vært høyt på banen. Enkelte forslag har bidratt til reduserte kostnader, men realiteten er at nye krav har økt sterkere, slik at bedriftenes kostnader har blitt større.

Det er viktig med gode ideer, men skal disse realiseres, trengs også kapital. Norge trenger et sterkt og mangfoldig eierskap. Fremfor å legge til rette for maktspredning og lokalt eierskap har regjeringens økning av formuesskatten på arbeidende kapital bidratt til å gi utenlandske eiere en klar konkurransefordel på bekostning av norske eiere.

Nye og strengere krav til bankene er nødvendig i kjølvannet av finanskrisen. Høyre støtter dette. Men det er viktig å være klar over at strengere krav til kapital og likviditetsreserver har sin pris. Lån blir dyrere, og det blir vanskeligere for bankene å holde oppe sin utlånskapasitet. Dette vil i betydelig grad påvirke bedrifters investerings- og arbeidsplasser.

I NHOs «Økonomisk overblikk 4/2012» står det:

«Bankene kan være i ferd med å utspille sin rolle som kilder til mer langsiktig lånekapital til næringslivet. (...) Over noe tid er det liten tvil om at det reduserer vekst og nyskaping i norsk økonomi. Denne kostna-

den ved de nye bankreguleringene er viktig å ta hensyn til.»

Det kommer ulike signaler fra regjeringspartiene, men flere har tatt til orde for at Norge skal gå lenger enn resten av Europa, og raskere frem enn våre naboland. I Arbeiderpartiet og SV tas det til orde for nye skatter på banker og finansnæring. Disse vil gjøre bankene mindre, og ikke mer, robuste, og de vil gjøre lån til bedriftene enda dyrere. Situasjonen for bedrifter som ikke er store nok for obligasjonsmarkedet, vil kunne bli forverret.

Jeg utfordrer ikke behovet for nye reguleringer og krav. Men spørsmålet er om finansministeren ser at kostnadene i form av redusert kredittflyt til bedriftssektoren er undervurdert når man ser på summen av det vi må gjøre, og det rød-grønne politikere ønsker å gjøre.

Jeg håper finansministeren i sitt svar vil klargjøre regjeringens strategi for å sikre kunnskap og konkurransekraft for norske arbeidsplasser.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [10:20:39]: For det første er det slik at det går bra i norsk økonomi. Men det er en del utfordringer som det er nødvendig å ta tak i, og jeg vil komme til det.

Ser vi på veksten i fastlandsøkonomien i fjor, er den trolig over det historiske gjennomsnittet. Sysselsettingen er betydelig høyere enn før finanskrisen. Arbeidsledigheten er lav, og derfor stemmer det ikke helt, slik interpellanten sier, at regjeringen er tom for ideer og tom for handlekraft. Resultatene viser noe helt annet. Samtidig er det noen tendenser: Vi ser en todeling i økonomien, der aktiviteten i næringer som er tilknyttet oljevirksomheten, er høy, mens tradisjonelle eksportindustrier sliter med lav etterspørsel, sterk krone og høyt kostnadsnivå.

Oljevirksomheten vil være med oss i mange år framover, men vi vet at aktiviteten i sektoren etter hvert vil bli mindre. Det vil kreve omstillinger i økonomien. Et høyt kostnadsnivå i Norge gjør omstillingen mer krevende. Hvis vi f.eks. får et fall i oljeprisen, vil det raskt kunne tvinge fram omstillingsbehov i næringslivet.

Dette er en utfordring både for myndighetene, for partene i arbeidslivet og for næringslivet. Derfor vil regjeringen føre – og fører – en politikk for vekst, omstillingsevne og rettferdig fordeling.

Vi har bygd et rammeverk rundt den økonomiske politikken som legger til rette for stabil utvikling i norsk økonomi. Derfor er handlingsregelen og det rammeverket som er knyttet til forvaltningen av oljeressursene, viktig og avgjørende for utviklingen i norsk økonomi, og også avgjørende for at vi kan fase oljeinntektene gradvis inn i norsk økonomi på et nivå som kan opprettholdes over tid. Når vi sparer det vi ikke bruker i utlandet, skjærer vi kronekursen fra store og varierende valutastrømmer fra salget av olje og gass. Samtidig skal bruken innenlands tilpasses den økonomiske situasjonen. Når det er høy aktivitet i økonomien, har regjeringen i tråd med handlingsregelen holdt bruken av oljeinntekter lavere enn den forventede realavkastningen i fondet. Det bidrar til å dempe presset på kronekursen og dermed også presset på konkurranseutsatt sektor.

Handlingsregelen og Statens pensjonsfond utland er derfor konkurranseutsatt sektors beste venn. Det er viktig for meg å understreke at det å skape usikkerhet rundt dette rammeverket vil være et dårlig bidrag til konkurranseutsatt sektor i Norge. Derfor håper jeg at interpellanten i den videre debatten er tydelig på at dette rammeverket, som har tjent oss vel, også er en politikk som Høyre står for, og at Høyre vil være ufravikelig i sine mulige forhandlinger med Fremskrittspartiet etter valget – dersom det skulle bli flertall for en slik regjering. Det er med andre ord ikke rom for de «eksperimenter» og de forslag som Fremskrittspartiet tar til orde for når det gjelder handlingsregelen. Bedriftene våre trenger klarhet i dette nå.

Finanspolitikken må virke sammen med pengepolitikken for å stabilisere økonomien. Det er viktig. Det inntektspolitiske samarbeidet er også viktig. De tre beina som økonomien står på – finanspolitikken, pengepolitikken og det inntektspolitiske samarbeidet – må spille i lag. Hensikten med dette er å etablere en felles forståelse for de økonomiske utfordringer vi står framfor, slik at vi over tid kan holde ledigheten lav og sysselsettingen høy. Derfor må vi ha et konkurranseutsatt næringsliv som er dyktig, og som kan fendre konkurransen. Lønnsveksten må holdes innenfor rammer som næringslivet kan leve med. Derfor har regjeringen nå satt ned et offentlig utvalg som skal se på lønnsdannelsen i Norge og de makroøkonomiske utviklingstrekk som kan skape utfordringer framover.

Oljenæringens voksende betydning og utviklingen i produktiviteten de senere årene er blant de utviklingstrekk som utvalget skal se på, så her har vi et mulig svar på det som interpellanten etterlyser i forslaget som ligger til behandling i Stortinget om en produktivitetskommisjon. Det utvalget som allerede er satt ned, skal bl.a. se på utviklingen i produktiviteten.

Finansiell stabilitet og et velfungerende finansmarked har stor betydning for vekstevnen i økonomien. I regelverksutviklingen som nå foregår, og som Stortinget vil få seg forelagt etter hvert, vil vi bygge videre på de sterke sidene ved regulering og tilsyn. Det er bra å høre at vi er enige om målet: Det skal alltid være trygge og solide banker. Det er klart at de hensyn interpellanten etterlyser om konkurranseevnen også i finansnæringen, er av de vurderinger som blir gjort i forbindelse med utformingen av dette regelverket.

De ulike rammeverk for den økonomiske politikken skal legge til rette for at oljevirksomheten skal kunne leve godt sammen med andre konkurranseutsatte virksomheter på fastlandet – og omvendt, for å si det slik.

Et velfungerende skattesystem er også viktig for vekstevne og rettferdig fordeling. Derfor jobber regjeringen nå med å sette ned et ekspertutvalg som skal se på forbedringer, som skal se på det norske skattesystemet i forbindelse med det som skjer internasjonalt, og som skal vurdere om det norske skattesystemet er godt nok tilpasset den internasjonale utviklingen. Det er også et viktig grep for å jobbe med både konkurransekraft og den økonomiske utviklingen framover.

Norge er blant de land i verden som har høyest inntekt per innbygger. Det høye inntektsnivået er et resultat av

mange tiår med god økonomisk vekst. Det skyldes først og fremst høy produktivitet. Hvis vi ser på de siste 20 årene, har produktiviteten i norsk fastlandsøkonomi vært på linje med veksten i Sverige, Amerika, Japan, og klart bedre enn i Danmark. Det er riktig at produktiviteten gikk noe ned etter 2006, men det er ikke riktig, som interpellanten påstår, at det er en særnorsk utfordring. Vi så en tilsvarende oppbremsing i Sverige, i England og hos mange av handelspartnerne våre, så det skyldes nok konjunkturelle forhold. Det er viktig å være klar over at når det blir tilbakeslag i økonomien, som under finanskrisen, faller ofte produksjonen mer enn sysselsettingen, for bedrifter holder på ansatte og kompetanse i påvente av bedre tider. Dermed kan det oppstå et fall i produktiviteten.

Men for at det ikke skal være noen tvil: Det er et sentralt mål for regjeringen å styrke produktiviteten i norsk økonomi.

Derfor jobber vi kontinuerlig med å utvikle arbeidskraften, slik at vi også i framtiden har en omstillingsdyktig, velkvalifisert og produktiv arbeidsstyrke.

Derfor fører vi en aktiv arbeidsmarkedspolitikk.

Derfor jobber vi for et godt pensjonssystem, gode regler for uføretrygd og gode inntektssikringsordninger som stimulerer til arbeid og gir den enkelte tilstrekkelig trygghet.

Derfor prioriterer vi investering i den framtidige arbeidskraften, fra barnehage via grunnskole og videregående skole til høyskoler og universitet. De siste internasjonale undersøkelser om elevenes kunnskaper viser at vi får resultater av satsingen i grunnskolen.

Forskning og utvikling er et annet felt for å fremme innovasjon og produktivitet. Om vi ser på offentlig finansiert forskning per innbygger, rangerer Norge helt i toppen blant OECD-landene og klart høyest av de nordiske. Siden 2005 har det vært en realvekst på 32 pst. i forskningsbevilgningene. Denne regjeringen satser på forskning.

Med betydelige bevilgninger til vei og jernbane over flere år har regjeringen overoppfyllt Nasjonal transportplan, som nå utløper i løpet av dette året. Den sterke satsingen på samferdsel kommer til å holde fram.

Ser vi framover, er utsiktene for norsk økonomi gode, og veksten er ventet å holde seg oppe. Etter hvert som veksten hos våre handelspartnere tar seg opp, vil markedsforholdene for norsk eksport bli bedre. I Statistisk sentralbyrås konjunkturbarometer, som ble lagt fram i forrige uke, vurderer bedriftsledere innen eksportrettede industri-næringer de generelle utsiktene på kort sikt som bedret. De forventer økt produksjonsvolum og stigende ordretting.

Vi vil aldri klare å skjerme økonomien fullt ut for forstyrrelser og sjokk. Det vil alltid være svingninger. Bedrifter og arbeidsmarkedet i Norge viser god evne til omstilling etter skiftende omstendigheter. Rammeverket for den økonomiske politikken legger til rette for det.

Det er arbeidskraften og ikke oljen vi lever av. Slik er det i dag, og slik vil det være i framtiden. Dette er den grunnleggende idéen som vår økonomi og vår velferd bygger på, og som det må bygges på. Dette er også den grunnleggende ideen som regjeringens politikk bygger på. Den

bærer også inn i en ny tid. Vi lever av hverandres og ikke andres arbeid.

Jan Tore Sanner (H) [10:30:01]: Det er i hvert fall en god start at vi er enige om to ting, nemlig at mye går bra i Norge, men at vi har betydelige utfordringer knyttet til todelingen av norsk næringsliv.

Jeg må imidlertid konstatere at min påstand i interpellasjonen om at regjeringen er «tom for ideer», ble bekrefte-tet av finansministerens innlegg. Med unntak av at man vil holde igjen på oljepengebruken – som i og for seg ikke er noe nytt – var det lite å finne for dem som er opptatt av konkurranseutsatt sektor utenom olje og gass. Høyre er helt enig i at vi skal holde igjen på oljepengebruken, men vi er opptatt av hvordan oljepengene brukes. Det er ikke likegyldig hvordan vi bruker oljepengene inn i norsk økonomi – om oljepengene brukes på en slik måte at vi i realiteten utsetter nødvendig omstilling i næringslivet og offentlig sektor, eller om oljepengene brukes til å bygge opp under økonomiens langsiktige vekstevne.

La meg utfordre finansministeren på tre konkrete spørsmål. Det første knytter seg til forskning og innovasjon. Der er realiteten at realveksten i forskning har vært lavere enn veksten i budsjettet i fire av de siste fem årene. Jeg ser at næringsministeren i Adresseavisen sier at det ikke er alvorlig at vi scorer lavt på forskning og innovasjon.

Spørsmål 1: Er finansministeren enig med næringsministeren i at det ikke er alvorlig at vi scorer lavt på forskning og innovasjon?

Spørsmål 2: Jeg trakk i min interpellasjon opp problemstillingen knyttet til kapitaltilgang til næringslivet. Jeg registrerer at finansministeren er enig i at dette må man se på. Men det blir så rundt og vagt at jeg vil be finansministeren svare på om han ser at særnorske krav som går utover de kravene man er enig om internasjonalt, og et særnorsk ønske om å gå raskere frem enn våre naboland, vil føre til dyrere lån for næringslivet og dårligere kapitaltilgang til nye prosjekter. Det kommer allerede varsler fra store deler av vårt næringsliv om at det er vanskeligere og dyrere å få tak i kapital. Dette forsterkes av regjeringens dobling av formuesskatten på arbeidende kapital.

Det siste spørsmålet, som også store deler av konkurranseutsatt sektor er opptatt av, gjelder vikarbyrådirektivet. Jeg vet at norsk industri og også miljøer innenfor fagbevegelsen er opptatt av at man skal utnytte unntaksmulighetene i vikarbyrådirektivet. Vil regjeringen gjøre det, slik at de bedriftene som har behov for utenlandsk arbeidskraft, kan få det på gunstigere vilkår?

Statsråd Sigbjørn Johnsen [10:34:12]: Først slår jeg fast at representanten Sanner ikke svarte på mitt viktigste spørsmål, om forholdet til handlingsregelen og forholdet til alle de forslagene som Fremskrittspartiet har hatt. Senest i går var det – jeg tror det var på Dagsrevyen, eller i hvert fall på nyhetene – en diskusjon mellom Høyres Bent Høie og representanten Bård Hoksrud fra Fremskrittspartiet om bruk av oljepenger. Det var – for å si det mildt – en ganske betydelig avstand mellom de to, og Fremskrittspartiets holdning er at her er det bare å «måke på» med bruk

av tilgjengelige midler. Det er grunnleggende nødvendig og viktig at Høyre nå klarlegger dette synet.

En tidligere statsminister, Jan Peder Syse, sa en gang at det som er i orden, skal ikke repareres. Når jeg understreker så sterkt som jeg gjorde i innlegget mitt at den grunnleggende ideen som regjeringens politikk bygger på, er at vi lever av hverandres arbeid, er det en idé som står seg gjennom tid og rom. Så kan det godt hende at den ideen ikke er ny, men poenget er at det er ryggmargen i den økonomiske politikken. Så ser jo vi – og det er derfor vi jobber med å foredle og utvikle arbeidskraften – at det er nødvendig å finslipe den ideen. Men den grunnleggende ideen ligger fast, og den er like god i dag som den var da Arbeiderpartiet i sin tid fremmet slagordet «Hele folket i arbeid».

Så til de tre spørsmålene. Som jeg viste til i innlegget mitt, er det slik at den offentlig finansierte andelen av forskning er på topp når det gjelder Norge – med 32 pst. økning reelt sett i forskningsbevilgningene fra 2005. Her som på andre områder er sammensetningen av forskningen også viktig. Så det er både nivå og innhold i forskningen som er viktig, på samme måten som representanten Sanner er opptatt av at det ikke bare er bruken av oljepengene som er viktig, men også innholdet i bruken av oljepengene.

Så om bankene: Det som er viktig her, er at vi trenger solide og gode banker. Det er et konkurransefortrinn for norsk økonomi. Uten at jeg har gått nøye inn i det, er jeg ganske trygg på at lønnsomme bedriftsinvesteringer får finansiering. Det er ganske viktig å ha det utgangspunktet. Men så er vi selvsagt både lydhøre for og tar inn over oss at norske banker lever i en konkurransesituasjon. Derfor har vi på nordisk plan sagt at banker i Norge skal møte de samme konkurransevilkårene, om det er en norsk bank eller en utenlandsbasert bank.

Vikarbyrådirektivet er det en annen statsråd som stiller med, så vi får avvente det svaret som Arbeidsdepartementet kommer fram til.

Marianne Marthinsen (A) [10:37:41]: Jeg vil gjerne starte med å takke interpellanten for å ta opp et tilbakevendende, men allikevel viktig tema. Helt siden vi startet innfasingen av oljepenger i norsk økonomi har det vært viktig å ha en bevissthet rundt hva det faktisk gjør med norsk næringsstruktur. Men allikevel synes jeg det er vanskelig å dele interpellantens inngang og situasjonsbeskrivelse.

For noen dager siden fikk vi SSBs konjunkturbarometer, som viser en forsiktig oppgang for industrien. Forskjellen mellom bransjene er blitt litt mindre. For å sitere Harald Magnus Andreassen i First Securities: «Det er mindre strekk i laget alt i alt».

Så vil ikke jeg bagatellisere de utfordringene som norsk industri står overfor, men jeg synes allikevel det er grunn til å gjenta finansministerens poeng om at noe redusert produktivitet i arbeidsstyrken ikke er noe særnorsk fenomen. Det er noe som veldig mange av våre handelspartnere har opplevd gjennom finanskrisen. Produktivitetsveksten i norsk fastlandsøkonomi har vært klart bedre enn i de store EU-landene.

Så vil jeg også si at det beste målet på suksess er jo det

som skjer i virkeligheten. Jeg har funnet mange eksempler, men for å gi ett: Nye tall viser at Norge er best i Norden på etablering av gassellebedrifter. Samtidig kommer vi dårligst ut i undersøkelsen om rammevilkår for de samme gassellebedriftene. Hvorfor det? Jo, fordi sterke fagforeninger, formuesskatt osv. er teoretiske mål på dårlige rammevilkår. Men det viktigste er hva som faktisk skjer. Etter min mening er det bedre å ha gode resultater i virkeligheten og dårlige resultater i teorien enn omvendt. Våre gode resultater viser at vi har livskraftige gassellebedrifter som aldri før.

Sanner ønsker seg en strategi. Den utvetydelige tilbakemeldingen som vi får når vi er ute og besøker bedrifter, er at vi er nødt til å holde orden i økonomien. De er helt avhengig av at rentedifferansen vil våre handelspartnere ikke blir for stor. De er helt avhengig av at kronekursen ikke blir for sterk. Det er helt klart utfordrende når deler av norsk næringsliv går så det suser. Det stiller store krav til budsjettpolitikken som vi fører på dette huset.

Mitt hovedpoeng i denne debatten er at uten handlingsregelen ville den diskusjonen vi har nå, antakelig vært fullstendig irrelevant. Den ikke-oljerelaterte delen av økonomien ville vært marginal.

Selv om internasjonal lavkonjunktur nå forsterker de konkurranseutfordringene som norsk landbasert industri står overfor, er det store bildet, historisk sett, at vi har klart å opprettholde en næringsstruktur som er forbløfende variert gitt det tempo som vi har utviklet norsk sokkel i. Jeg tror ikke det finnes noen tilsvarende internasjonale eksempler. Det er flere faktorer som har vært viktige, men jeg spesielt vil trekke fram et godt organisert arbeidsliv. Det har vært en forutsetning for frontfagmodellen, som er helt avgjørende for å ha kontroll med den kostnadsveksten som representanten Sanner er så bekymret for, og ikke minst vil jeg trekke fram en oljepengebruk som er underlagt handlingsregelen og allikevel tilpasset konjunkturen i økonomien.

Begge disse grunnpilarene utfordres nå av høyrepartiene. Når opposisjonen ikke avklarer fundamentet for den økonomiske politikken, utfordrer de selve livsgrunnlaget for eksporttettet, landbasert industri. For meg er det rart å høre om de bekymringene som interpellanten gir uttrykk for, uten at han viser noen vilje til å følge finansministerens oppfordring om å være tydelig på rammeverket for den økonomiske politikken.

Representanten Sanner erkjenner at oljepengebruken er viktig, men han benytter anledningen til å utfordre oss på innholdet i oljepengebruken. Jeg synes finansministeren svarer godt på hvilke vekstfremmende tiltak som vi nå har løftet gjennom stor satsing på infrastruktur, gjennom over 30 pst. økning på forskning og gjennom satsing på utdanning. Det gir resultater. Men Sanner gir altså ingen avklaring på om handlingsregelen vil ligge fast i et eventuelt regjeringssamarbeid med Fremskrittspartiet. Det er bekymringsfullt i et bilde hvor vi ser en opposisjon som går til valg på enorme skattelettelser i størrelsesorden 25 mrd. kr–100 mrd. kr – lovnader som vil føre til massiv økt offentlig pengebruk – samtidig som de har en uavklart holdning til om handlingsregelen ligger fast.

Det siste norsk konkurranseutsatt industri trenger, er usikkerhet rundt oljepengebruken og usikkerhet rundt fundamentet for vår økonomiske politikk. Vi hørte ikke representanten gi noen avklaringer i sitt oppfølgingsinnlegg. Han har en mulighet til i sitt sluttinnlegg, og jeg håper han benytter den anledningen til å komme med de avklaringene som vi her etterspør.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [10:42:53]: Til alle som bekymrer seg: La meg bekrefte at Fremskrittspartiet vil føre en ansvarlig økonomisk politikk. Det er det ingen tvil om. Det er litt rart at når man diskuterer et så viktig tema som dette, nemlig hvordan man skal få norsk økonomi til å gå bra framover, og hvordan man skal få næringslivet til å ha en konkurransedyktig tilnærming, svarer man at hvis man bare følger handlingsregelen, så går dette godt. Da må man begynne å diskutere hva innholdet i handlingsregelen faktisk er, og hva alle de andre rammebetingelsene betyr for norsk næringsliv. Der hopper regjeringen dessverre glatt bukk over problemene.

Norge går veldig godt, men skal vi forstå hvordan vi skal sørge for at dette fortsetter, må vi forstå hvorfor det går veldig godt. Da er ikke handlingsregelen svaret. Veldig mye av svaret er oljepris. Høyere oljepris har gjort at investeringsnivået på norsk sokkel har gått kraftig opp. Bare de siste fire årene har oljeinvesteringene økt fra 120 mrd. kr til 207 mrd. kr. Det er en økning på fire finanskrisepakker – bare for å sammenligne i år med for fire år siden. Fire finanskrisepakker ekstra bidrar oljenæringen med inn i norsk økonomi – og så tror man at dette handler om handlingsregelen.

Oljepengebruken gjennom oljesektoren øker langt mer enn det oljepengebruken gjør i statsbudsjettet. Bare økningene i oljeinvesteringene fra i fjor til i år er på 27 mrd. kr. Det er 50 pst. mer enn de totale vei- og jernbaneinvesteringene i Norge. En gir inntrykk av at hvis en hadde investert bare 2 mrd. kr eller 5 mrd. kr mer på vei gjennom statsbudsjettet, ville det vært en krise – mens oljenæringen øker sine investeringer med 50 pst. mer enn totalinvesteringene på disse to områdene. Da bør man begynne å se på hva handlingsregelen egentlig er. Svaret er ikke det man gir inntrykk av.

Man har diskutert rammebetingelsene for norsk industri mange ganger. Forrige gang jeg tok det opp, var 24. februar 2011. Da sto næringsministeren demonstrativt og kikket på VGs tavle utenfor vinduet, med ryggen til salen under hele debatten, fordi han heller ville se på ski-VM.

Økonomisk politikk: Fremskrittspartiet skal ikke «måke» ut penger. Finansministeren er fullstendig usaklig når han har en slik tilnærming. Det Fremskrittspartiet har sagt, er at dagens handlingsregel ikke gir oss den begrensning i pengebruken som vi bør ha. Statsråden har selv sagt at det er ingen føringer for hvordan oljepengene skal brukes i statsbudsjettet. Det er regjeringen som har endret handlingsregelen fra å være dedikert infrastruktur, forskning og rammebetingelser til å kunne brukes til hva som helst. Da sier Fremskrittspartiet at vi må føre en økonomisk politikk der vi tvinger oss selv tilbake til det som var poenget med handlingsregelen, nemlig å sørge for at olje-

formuen brukes til å investere i framtidens vekstnæringer, og ikke til alt mulig annet. Derfor har vi ønsket å endre innholdet i handlingsregelen slik at man skiller mellom forbruk og investeringer og øker muligheten til å bruke litt mer oljepenger på investeringer og litt mindre på forbruk. Det er ansvarlig, det er ikke uansvarlig.

Når det gjelder dagens handlingsregel, er det faktisk sånn at hvis man gir penger til Statkraft, kan man gi dem utenfor handlingsregelen, og de kan investere i vindmøller i Norge. Per definisjon gir det ikke inflasjon i norsk økonomi. Men hvis man bruker akkurat de samme oljepengene og gir dem til UD, sånn at de bygger vindmøller for folk i Afrika, gir det kjempeinflasjonspress i norsk økonomi. Det er ingen logikk i dette. Jeg skulle gjerne likt å høre finansministeren forklare dette. Hvis han klarer det, har han innført en ny økonomisk teori. Det viser hvor feil det blir bare å se på handlingsregelen – når man later som man skal føre en ansvarlig økonomisk politikk. Det man burde se på, er rammene som industrien har å konkurrere mot. Lønnspresset er der, det er ingen tvil om det, men det er ingen av de partiene som nå uttrykker bekymring, som har stemt imot et eneste oljeprosjekt. Da Statoil nylig la fram en investeringspakke på 55 mrd. kr til Aasta-prosjektet, var alle partiene som nå er bekymret, enige om at dette måtte man gjennomføre – 55 mrd. kr. Da var ikke handlingsregelen eller presset i norsk økonomi en problemstilling.

Vi trenger rammebetingelser for industrien. Denne regjeringen og flertallet i Stortinget har innført CO₂-betingelser som gjør at det er dyrere å drive i Norge enn i andre land. Man har tatt bort industriens muligheter til å disponere egen vannkraft. Det gjør det dyrere å drive i dette landet enn i andre land. Maritime næringer får ikke lovfestet nettolønnsordningen – ei heller av Høyre. Dette er et problem for den næringen.

Vi har en sysselsettingsvekst som er positiv, men når man bryter det ned, ser man at vi øker sysselsettingen av utlendinger i dette landet – og reduserer antallet nordmenn. Det er en bekymring. Vi har en formuesskatt som gjør at norsk eierskap diskrimineres i forhold til utenlandsk eierskap. Vi vil ha skattelettelser i bunnen, vi vil ha mer satsing på forskning og utvikling, og vi vil ha en handlingsregel som gjør det mulig å investere i infrastruktur, ikke bare å investere i olje.

Gunnar Gundersen (H) [10:48:09]: Dette er en debatt vi har hatt flere ganger. Vi skal grave hodet ganske langt ned i sanden for ikke å se at det er en utfordring her, selv om det også må erkjennes at veldig mye går bra i norsk økonomi. Det skal vi være veldig glad for, men det er klart at mye er drevet av oljen. Regjeringen har selv flere ganger påpekt utfordringen gjennom å synliggjøre produktivitetsutviklingen i norsk økonomi. Den var god, og raske enn hos våre handelspartnere, fram til 2006, men den har til dels stoppet opp og går nå saktere enn hos våre handelspartnere. Kombinert med at vi etter 2006 har fått en eksplosjon i kostnadsnivå, er det klart at dette er en kjempeutfordring. Når finansministeren nevner at veksten i fastlandsindustrien har vært raskere enn trenden andre steder, og at utviklingen er god, vil jeg utfordre ham litt på

å se på hvor mye det som skyldes at mye av fastlandsindustrien retter seg inn mot olje. Jeg reiser rundt i Bedrifts-Norge, og det er ingen tvil om at de fleste leter etter muligheter til å rette seg inn mot olje og oljeservice. Det gjør at vi egentlig står på ett ben i enda større grad enn det vi normalt har gjort. Den delen av industrien og næringslivet som ikke har mulighet til å komme seg inn i olje, sliter.

Jeg tror at med det kostnadsnivået og den produktiviteten vi nå har i Norge, har vi egentlig to typer industriarbeidsplasser og arbeidsplasser i næringslivet. Den ene er de som har lært, og som har skaffet seg kompetanse til å innstille robotene. Den andre er de som venter på at robotene skal erstatte arbeidsplassen. Kjernen i utfordringen for norsk næringsliv kommer til å være det å utvikle kompetanse i alle ledd. Skattelettelser, samferdsel og infrastruktur er virkemidler for å få dette til. Man prøver å så tvil om at Høyre står på handlingsregelen, men det er det overhodet ingen grunn til. Det vi ønsker, er at man skal tilbake til den delen av handlingsregelen som dreier seg om hvordan pengene skal brukes. Det gjelder vekstfremmende skattelettelser, forskning og kompetanse, og infrastruktur for næringslivet. Der har NHO påpekt at regjeringen ikke har evnet å prioritere. Åtte og en halv av ti kroner har gått til andre ting enn det som var den opprinnelige meningen med handlingsregelen. Jeg tror enhver regjering vil oppleve at økt oljepengebruk, når arbeidsledigheten er lav og kapasitetsutnyttelsen i norsk økonomi er god, vil føre til kostnadsøkninger. Vi står igjen med at vi må prioritere de tiltakene som er viktige.

Finansministeren var også inne på forskning. De siste fire–fem år har ikke forskningsbudsjettene fulgt veksten i de offentlige budsjetter. Det er en utfordring. Jeg tror den aller største utfordringen er at man ikke har evnet å mobilisere forskningsinnsats i det private næringsliv. Det sier litt om hvor vår kunnskapsutvikling går. Man har ikke evnet å heve nivået på forskningsinnsatsen i det private næringsliv sånn at vi kan utvikle det næringslivet som faktisk skal skape arbeidsplassene framover. Der har man fra regjeringens side egentlig bare strammet inn, både når det gjelder SkatteFUNN og en rekke av de tiltak som skal rette seg inn mot næringslivet og næringslivets forskningsinnsats. Der ligger Norge på bunn i forhold til de land vi liker å sammenligne oss med.

Til slutt til Marthinsen som nevner gasellebedrifter. Jeg har sett den samme oversikten, men jeg så også at forklaringen i stor grad var at norsk økonomi hadde vokst. Norsk økonomi vokser på grunn av oljen. Vi har en særegen økonomi som har gjort at vi selvfølgelig skaper gasellebedrifter, fordi en økonomi i vekst vil ha helt andre muligheter til å skape vekst. Vi står igjen med denne utfordringen: Hvis vi ikke får til en betydelig produktivitetsøkning i norsk økonomi, vil vårt kostnadsnivå føre til at vi får store utfordringer. Jeg ser ikke at finansministeren erkjenner at den utfordringen er ganske stor.

Geir-Ketil Hansen (SV) [10:53:31]: Det går godt med norsk økonomi. Vi har en vekst i fastlandsøkonomien som er historisk høy. Arbeidsledigheten er rekordlav. NRK opplyser at det ifølge Nav i dag blir skapt 100 000 nye arbeids-

plasser i 2013 og 2014. Arbeidsledigheten vil gå ytterligere ned. Vi har den laveste ledigheten i Europa. Derfor er det ikke noen grunn til, som interpellanten Sanner gjør, å tegne et bilde av hvor dårlig det går, og at regjeringen er tom for ideer – tvert imot. Jeg skal trekke fram noen områder som SV mener må prioriteres i årene framover, for å gjøre jobbene tryggere og konkurranseevnen bedre, slik Sanner har tatt opp i sin interpellasjon.

Forskning, innovasjon og omstilling må prioriteres høyt i årene som kommer, ikke minst med tanke på miljøet og omstilling fra olje og gass til fornybar energi, men også på alle andre viktige samfunnsområder, som f.eks. helse. Når man ser på offentlig finansiert forskning per innbygger, rangeres Norge helt i toppen blant OECD-landene og klart høyest av de nordiske landene. Siden 2005 har det vært en realvekst i forskning på 32 pst. Regjeringen har prioritert forskning og omstilling. Det må prioriteres enda høyere i årene som kommer.

Det er den humane kapitalen som er landets viktigste nasjonalformue, og som vi skal bygge framtiden på. Regjeringen har prioritert investeringer i den framtidige arbeidskraften. Etterkrigstidens største barnehageutbygging er et eksempel på det. Flere lærere i grunnskole og videregående skole er eksempler på det. Rekordhøy ressursøkning i landets høyskoler og universiteter er også et eksempel. De siste internasjonale undersøkelsene viser også at elevenes kunnskap går opp, og vi rangeres på topp blant barneskoleelever i bl.a. matematikk. Ressursøkningen har gitt resultater, og dette må vi satse enda mer på i framtiden.

Det må også satses på utbygging av infrastrukturen. Vi har brukt mer penger på vei og jernbane de siste åtte årene enn noen gang tidligere – over hundre milliarder kroner mer enn den siste Bondevik-regjeringen, som laget Nasjonal transportplan sammen med Fremskrittspartiet. Denne satsingen må fortsette også i årene som kommer, men i neste transportplanperiode må satsingen på jernbanen økes betydelig. Det må bli jernbanens tur, ikke minst på grunn av miljøet, men også for å forbedre og effektivisere transportsystemet, både for person- og godstransporten. Det vil være framtidsrettet.

Til slutt vil jeg nevne arbeidsinnvandringen som en viktig faktor. Vi har en rekordstor arbeidsinnvandring til Norge, og den vil fortsette i årene som kommer. Det vil være en viktig ressurs for vekst og utvikling. Måten vi tilrettelegger for arbeidsinnvandringen på, vil ha stor betydning for framtiden. Her har kommunesektoren et viktig ansvar og en stor mulighet. De som er best på tilrettelegging, vil også bli vinnerne i framtiden. Som jeg sa innledningsvis, går det godt for norsk økonomi. Vi har rekordlav ledighet. Prioriterer vi rett i årene som kommer – slik den rød-grønne regjeringen har lagt grunnlaget for – vil det fortsatt gå godt for Norge.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp) [10:57:39]: Senterpartiet deler interpellantens bekymring for ei todeling av norsk økonomi, der delar av fastlandsindustrien slit mens oljebasert verksemd har ein kraftig vekst. Men eg er redd interpellantens behov for å gje regjeringa skulda for alle problem hindrar han i å bidra til ein løysingsorientert de-

batt. Dette er ikkje eit tema vi bør diskutera frå skyttargravene, men eit tema vi må gå inn i med ambisjonar om å finna tiltak som kan gje konkurransekrafta tilbake til vår landbaserte industri.

Sanner hentar informasjon frå Næringslivets økonomibarometer, som NHO har lagt fram, for å drøfta dei økonomiske utsiktene for 2013. «Annerledeslandet med olje og kjøpsterke konsumenter» er ei av overskriftene i NHO-dokumentet. Dei viser til at vi går inn i eit år der vi framleis vil ha økonomisk vekst – vekst i sysselsetjinga, auka lønningar og auka kjøpekraft. Det er framleis investeringsvilje i norsk næringsliv. Det er likevel ei skeiv fordeling mellom petroleumrelaterte bedrifter, som er meir investeringsvillige enn tidlegare, og den tradisjonelle eksportindustrien, som har låge investeringsplanar. Ifølgje NHOs prognosar finst det positive unntak i landbasert verksemd. Innføring av grøne sertifikat har gjeve ein merkbar investeringsvekst. Det gjeld både i fornybar kraftproduksjon og i utbygginga av kraftnettet. Dette er investeringar og auka verdiskaping som er regjeringsinitierte. Sanners karakteristikk av regjeringa som «tom for ideer og handlekraft» er lite dekkjande.

Treforedlingspakka som regjeringa la fram i revidert nasjonalbudsjett våren 2012, er eit anna eksempel på at regjeringa bidreg til innovasjon og nyskaping i fastlandsindustrien. Marknaden for papir fell dramatisk internasjonalt. Særnorsk kostnadsnivå er berre ein del av utfordringa for denne tradisjonsrike næringa i Noreg. Borregaard er blant eksempla på at omstilling nyttar òg i treforedlingsindustrien. Senterpartiet meiner næringa må stimulerast til omstilling òg gjennom statleg engasjement og bidrag.

Det særnorske kostnadsnivået er drive fram av høg lønnsvekst og høg kronekurs. Det er ei stor utfordring for eksportindustrien. Den store lønnsauken som har kome nordmenn flest til del, er på sikt ein trussel mot mange arbeidsplassar i konkurranseutsett industri. Partane i arbeidslivet har eit stort ansvar for å balansera inntektsoppgjeret slik at ikkje lønnsevna i oljebasert verksemd blir førande for heile det norske arbeidslivet. Det kan nok krevjast moderasjon frå lønnstakarorganisasjonane, men det krevst òg måtehald frå verksemdene si side. Konkurransen om høgt kvalifisert arbeidskraft har skrudd kostnadsnivået på fagfolk faretruande høgt opp.

Sanner er oppteken av det han kallar særnorske skattar. NHO si eiga oversikt viser at selskapsskatten i Noreg har vore lågare enn i OECD-området. Dei siste åra har gjennomsnittsskattesatsane i OECD-landa vorte redusert, slik at dei no er 25,5 pst., mot den norske satsen på 28 pst. Så seiast det at i kombinasjon med satsreduksjon har dei fleste landa utvida sine skattegrunnlag. Auka skattlegging av eigedom kompenserer for lågare selskapsskatt. Når regjeringa no set ned eit utval for å vurdere selskapsskatten, vil vi få ei drøfting av kva som kan vera aktuelle norske tiltak.

Det vi allereie veit, er at når næringslivet i ei årrekke har vorte spurt om kva myndigheitene kan bidra med, er svaret ofte betre infrastruktur. Der har regjeringa levert. Der har det vore ein sterk vekst under raud-grønt styre, både når det gjeld veg og bane og høgfarts breiband. Mykje er gjort, men mykje må òg gjerast i tida framover.

Der vil jo Nasjonal transportplan og diskusjonen rundt den bidra.

Så skal regjeringa leggja fram ei distrikts- og regionalmelding. Fastlandsindustrien i Noreg er avgjerande for arbeidsplassar og busetjing i distrikta. Den meldinga vil difor måtta omhandla rammevilkår og konkurransevilkår for industrien. Eg kjenner meg trygg på at både når det gjeld samferdsel og distrikts- og regionalpolitikk, vil den raudgrøne regjeringa levera, slik som ho har gjort til no, og vil slik sett bidra til mykje større tryggleik enn det eit blå-blått styre kan koma med.

Knut Storberget (A) [11:03:03]: Det er med interesse jeg følger interpellasjonsdebatten og for så vidt også ser at Høyre reiser en slik interpellasjon i disse tider. Det er påfallende at man dagen etter at det sendes på Dagsrevyen at en av Høyres samarbeidspartnere nærmest ønsker å svi av nærmere 130 mrd. kr på et samferdselsprosjekt – så å si tatt på sparket, får man inntrykk av – står i Stortinget og prediker moderasjon og politiske tiltak som skal sørge for at vi er konkurransekraftige i framtida i forhold til våre partnere, som vel bør være det viktigste tiltaket vårt for å bidra til at vi kan fortsette den situasjonen vi har i Norge.

Finanskomiteen har akkurat vært på utenlandsreise til Houston og sett store økonomier – store, vellykkede økonomier på noen områder – og også lært at det å ha en ressursbase som olje og gass innebærer, fordrer at man holder orden i økonomien i aller høyeste grad. Da er det oppløftende og ganske imponerende at man i Norge i fjor hadde en vekst i fastlandsøkonomien som vel var over det historiske gjennomsnittet, sett på bakgrunn av den situasjonen som både europeisk og internasjonal økonomi for øvrig er i. Det er også imponerende at vi da står i en situasjon hvor vi har en så høy sysselsetting og en så lav arbeidsledighet, og at det er skapt så mange nye arbeidsplasser både i fastlandsøkonomien og den oljebaserte økonomien i løpet av de siste årene som det faktisk er gjort.

Da er det grunn til å spørre seg: Skal vi gi opp en slik utvikling? Skal vi gi opp en slik økonomisk politikk? Mitt svar er åpenbart: Det er helt klart nei. Det er snarere motsatt: Det er ikke rom for å eksperimentere. Jeg må si, etter å ha hørt interpellasjonen, at jeg håper at det interPELLERES også litt mellom de borgerlige partiene når man nå går inn i en valgkamp med sikte på å danne flertall. Jeg tror ikke det kommer til å skje. Men man bør rette den interpellasjonen til sine samarbeidspartnere og spørre: Er det slik at vi skal sprengre alle grenser?

Det er tre forhold for å fastholde og styrke produksjonsevnen i Fastlands-Norge som jeg har lyst til å nevne, for det første handlingsregelen. Representanten Ketil Solvik-Olsen får seg til å framstille det som at om man bare bruker 2 mrd. kr til, kan jo ikke det spille noen som helst rolle siden vi bruker så mye ute i Nordsjøen. Jeg minner om oppslaget i Dagsrevyen i går og en rekke andre oppslag fra representanten Ketil Solvik-Olsens parti, som innebærer nettopp at man nærmest ikke setter noen grenser og får en aktivitet i økonomien som vil bidra til å skape svær, svær usikkerhet om kanskje de viktigste virkemidlene vi står overfor når vi snakker om produksjonsevnen, nem-

lig pengepolitikken og kostnadsutviklingen. Vil man ha en grense? Vil man ha en regel? Hvordan skal dette avklares? Det er den store usikkerhetsfaktoren i norsk politikk inn mot hvor sterke vi skal kunne bli i innenlands produksjon for framtida.

Jeg vil også trekke fram den trusselen som ligger i det å nå begynne å rokke ved det inntektspolitiske samarbeidet, og hvor avhengig vi er av det inntektspolitiske samarbeidet i en tid hvor vi ser at det er utfordringer særlig overfor den eksportrettede industrien, og hvor viktig det er at man rett og slett har god dialog med arbeidslivets parter. Det lover ikke godt en del av det vi hører, særlig fra Fremskrittspartiet, inn mot det inntektspolitiske samarbeidet.

Det tredje jeg har lyst til å trekke fram, er det å kunne ha gode tiltak for å øke produksjonsevnen i Fastlands-Norge – det er nevnt mange av dem allerede. Vi har hatt en realvekst i forskning på 32 pst. siden 2005. Det er ikke noe kutt, det er en betydelig vekst. Den satsing som man gjør på samferdsel, er en betydelig satsing. Det å rive ned mye av fundamentet for den type satsing ved å gå inn i skattepolitikken med det formål å redusere skattene betydelig, vil i seg sjøl være et virkemiddel som vil kunne true mye av det som skaper innenlandske arbeidsplasser.

Etter min mening er tida inne til å skaffe avklaring fra dem som interpellierer.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [11:08:17]: Tiden er ikke inne, tiden er ute – en kommentar til Storberget.

130 mrd. kr var Storbergets første kommentar. Ja, det er mye penger. Det er en tredjedel av overskuddet på statsbudsjettet – veldig mye penger. Men hva er alternativet, hva gjør vi med de 400 milliardene som vi går med overskudd? Vi plasserer dem i aksjer og obligasjoner og i Oxford Street og Trafalgar Square og andre steder i utlandet – altså infrastruktur i utlandet, bygninger i utlandet, aksjer og obligasjoner i utlandet. Det er da av representanten Storberget og andre her betraktet som en sikker og trygg investering i fremtiden. Jeg minner om erfaringene fra aksjemarkedet, og det ber jeg også representantene her i salen merke seg: Det er veldig, veldig usikkert. Hvis du går tilbake i tid, har aksjemarkedet falt både 20, 30, 40, 50, 60 og 70 pst. på ganske kort tid. Infrastrukturinvesteringer faller sjelden så raskt i verdi.

Interpellanten reiste spørsmålet: Hvordan få konkurransekraften tilbake? Når Fremskrittspartiet sier skattelettelser, er det også for at lønnsveksten da kan bli noe lavere. Hvis bedrifter i Norge sliter med kostnadsnivået, hva ville ikke være bedre enn at staten med en stappfull kasse og med solid økonomi kunne bidra til at bedriftene får noe mindre utgifter når det gjelder lønnsveksten? Istedenfor å be om 3 pst. lønnsvekst kunne man be om 1 pst. lønnsvekst, og så kunne staten og de 2 pst. bidra slik at bedriftene ble mer konkurransedyktige. Det er fornuftig økonomisk politikk. Det er interessant å høre statsråden, som er skråsikker på at han gjør alt rett – og så sier han: Men så har jeg satt ned et utvalg, for jeg er litt usikker allikevel. Kunne man ikke heller si at jeg vet ikke, jeg er usikker på om vi gjør alt rett, og vi har derfor satt ned et utvalg?

Noe annet som er interessant, er at man i dag skatt-

legger verdiskaperne. Man finner ut at i stedet for at staten skal bidra til erstatning for lønnsveksten, så skattlegger man verdiskaperne – det er viktig, for det kalles rettferdig fordeling. Det er ikke rettferdig fordeling å skattlegge verdiskaperne! Det som er rettferdig fordeling, er hvis staten kan bidra til å gjøre bedriftene konkurransedyktige. Det er bra for alle.

Dette med «hele folket i arbeid», som statsråden var inne på: Er det den siste rapporten som staten fikk fra Nav-kontorene rundt omkring? Er hele folket i arbeid? Er det erfaringen fra regjeringens politikk at hele folket i dag er i arbeid? Ja, da synes jeg faktisk at statsråden bør lytte lite grann mer til noen andre ministre, som har et litt annet budskap enn akkurat det.

Og igjen: Fremskrittspartiet måker ikke på med oljepenger; vi har sagt at vi skal gjøre investeringer som er samfunnsøkonomisk lønnsomme, og det finnes faktisk organisasjoner og institusjoner, iallfall SSB, som kan vurdere hvorvidt en investering er samfunnsøkonomisk lønnsom. Hvis en investering er samfunnsøkonomisk lønnsom, hvis det er bedre for bedriftene å frakte varer fra A til B på en bedre vei, ja, da blir konkurransekraften bedre for norsk industri. Fjerner man bompenger, slik at varene kan flyte bedre til kontinentet, ja, da gjør man konkurransekraften bedre for norsk industri og konkurransekraften øker. Det er jo det som er poenget. Hvis du gjør samfunnsøkonomisk ulønnsomme investeringer, så er Fremskrittspartiet helt enig – det burde man ikke gjøre. Derfor er det ikke skråsikkert at det er 200 milliarder eller 300 milliarder som er fornuftig å investere – det må være samfunnsøkonomisk lønnsomt, slik at det er bedre for samfunnet og for bedriftene med den type investeringer enn å investere i aksjer og obligasjoner i utlandet. Man kan ikke lage en regel som man selv ikke følger, og så forvente at alle andre skal følge en regel som man selv ikke vil ha. For statsråden følger jo ikke regelen, handlingsregelen, som han selv sier er så bra – han bruker mer eller mindre, så sier man at det er usikre tider, og så sprøyter man inn gjennom kapital til bedriftene og tar ut utbytte eller ikke utbytte. Man kan ikke lage en regel og så ikke følge den, og så bli veldig fornærmet og såret for at ikke andre vil følge den samme regelen. Når oljeinvesteringene i Nordsjøen er på flere hundre milliarder kroner over år, og Fremskrittspartiet ønsker å bruke 5–10 mrd. kr mer per år, da er det altså en skandale og helt uansvarlig, og da ber man Høyre avklare hvorvidt de vil samarbeide med Fremskrittspartiet. Er det egentlig troverdighet i det? Hvis man ikke ønsker å gå over handlingsregelen, burde man jo begrense investeringene i Nordsjøen og si: Nei, dette vil gå ut over norsk økonomi og sette norsk økonomi over styr, det vil skape inflasjon og vil skade konkurransevilkårene i Norge. Men det gjør man ikke. Man lager en kunstig diskusjon om de siste fem milliardene i stedet for å skape en ordentlig diskusjon om de to hundre første.

Jan Tore Sanner (H) [11:13:30]: La meg avslutningsvis konstatere at vi har et usedvanlig godt utgangspunkt i Norge med en solid økonomi og en lav arbeidsledighet. Det som har vært mitt anliggende i denne interpellasjonen, er den utfordringen som kan møte oss om tre år, fem år eller

ti år på grunn av den sterke todelingen som vi ser i norsk økonomi og i norske arbeidsplasser. Vi blir stadig mer sårbare for prisen på olje. Oljeprisen og de store funnene har gitt store positive ringvirkninger når det gjelder å skape arbeidsplasser, når det gjelder lønnsnivå og vekst i boligprisene. Hvis oljeprisen faller, er vi sårbare, og vi kan få ringvirkninger av negativ art som kan ramme oss hardt. Derfor er denne debatten viktig å ta nå for å sørge for at Norge får flere ben å stå på.

Jeg konstaterer at Arbeiderpartiet er mer bekymret for hvilken politikk en kommende regjering vil føre, enn for den todelingen som jeg har vært inne på, og som er dokumentert i flere rapporter, som er vist. Den bekymringen deles åpenbart ikke av velgerne eller av norsk næringsliv. I de undersøkelsene som ble offentliggjort både i VG og i Dagsrevyen rundt nyttår, viste at Høyre er det partiet som har størst troverdighet både i den økonomiske politikken og i næringspolitikken, og det er fordi velgerne vet at Høyre er en garantist for en ansvarlig økonomisk politikk. Jeg tror Arbeiderpartiet får en veldig tung valgkamp hvis man i de neste syv månedene vil forsøke å overbevise velgerne om det motsatte. Alle vet at Høyre står fast på handlingsregelen, men vi er opptatt av ikke bare hvor mye oljepenger som brukes, men også hvordan de brukes. Det er nettopp derfor jeg i min interpellasjon fokuserte på forskning, på innovasjon og på kunnskap, for det er på kunnskap og kompetanse vi må bygge fremtidens arbeidsplasser, og vi vil bygge fremtidens velferd.

Derfor vil jeg gjenta det spørsmålet jeg stilte til finansministeren, nemlig om han er enig med næringsminister Trond Giske som sier til Adresseavisen at det ikke er alvorlig at vi skårer lavt på forskning og innovasjon.

Så vises det til at joda, det blir bevilget mer penger. Men forskningens andel av budsjettet utgjør nøyaktig det samme i dag som det den gjorde i 2006, og i fire av de fem siste årene har realveksten i forskningen vært lavere enn veksten i budsjettet. Da hjelper det ikke å skryte av at det er bevilget mer penger. Budsjettet har vokst med over 300 mrd. kr i løpet av de siste syv årene, så selvsagt er det brukt mer penger. Spørsmålet er om man prioriterer forskning, og det har man ikke gjort. Skal vi bygge fremtidens velferd og fremtidens arbeidsplasser, må vi satse på kunnskap og kompetanse.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [11:16:47]: Når jeg reiser rundt og besøker bedrifter i Norge, er det mange spørsmål som kommer opp. Et av de spørsmålene som kommer oftest opp, er at vi må holde orden i økonomien, og at vi må ha en forutsigbar økonomisk politikk. Det kommer før formuesskatten og før mange andre spørsmål som vi tar opp.

Jeg hører det Høyre sier, at de skal føre en ansvarlig økonomisk politikk, men poenget er at Høyre – selv om de har høy oppslutning på gallupen nå – kommer ikke til å få rent flertall. Det betyr at Høyre kommer ikke til å regjere alene, de vil være avhengige av andre partier, og ett av de partiene Høyre er avhengig av, er Fremskrittspartiet. Derfor synes jeg det er en åpen og ærlig sak at industrien og næringslivet der ute bør få svar på det spørsmålet: Vil dere

nå, én gang for alle, ta bort den usikkerheten som ligger der med hensyn til det forholdet som Fremskrittspartiet har til handlingsregelen? Jeg synes ikke det er for mye forlangt for norsk næringsliv å få svar på det viktige spørsmålet.

Så sier representanten Sanner at vi er sårbare for oljeprisen. Det er helt riktig, og det er jo her handlingsregelen har sin viktigste funksjon – det å skille svingende oljeinntekter fra bruken av oljeinntektene inn i statsbudsjettet. Det er jo nettopp en regel for på en måte å bufre norsk økonomi mot svingende oljeinntekter. Den usikkerheten som ligger i at en ikke holder fast ved det grepet, er ganske viktig å få avklart.

Så er jeg enig i at vi har et godt utgangspunkt, men samtidig er det utfordringer i norsk økonomi. Jeg vil si til representanten Tybring-Gjedde: Jeg er ikke skråsikker, men jeg ser virkeligheten slik den er der ute, at det går bra i Norge, men at det er en del utfordringer som vi må ta tak i. Og da må ikke det første svaret på den utfordringen være at vi skal rive ned handlingsregelen – det som er grunnmuren i den økonomiske politikken, og som gir forutsigbarhet for bedriftene våre framover.

Så dette er vel en slags aperitiff – jeg vet ikke om en kan bruke det ordet – eller i hvert fall et forspill til en debatt som vi kommer til å ha mange ganger i denne salen, og jeg kan love en ting, og det er at jeg gir meg ikke før vi får dette tydelige svaret fra Høyre. Det fortjener velgerne, og det fortjener norsk industri og norsk næringsliv.

Presidenten: Sak nr. 2 er dermed ferdigbehandlet.

Sak nr. 3 [11:19:44]

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Elisabeth Aspaker, Svein Harberg, Henning Warloe og Anne Karin Olli om et mer fleksibelt og desentralisert utdanningstilbud (Innst. 174 S (2012–2013), jf. Dokument 8:4 S (2012–2013))

Presidenten: Etter ønske fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutt til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fire replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte tale-tid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Bente Thorsen (FrP) [11:20:53] (ordfører for saken): Denne saken handler om å fremme en egen strategi for å få et mer fleksibelt og desentralisert utdanningstilbud, dette som et ledd i å realisere målet om livslang læring og mulighet for kompetanseheving i hele landet. I forslagene bes det også om at regjeringen på egnet måte inklu-

derer oppdrag om fleksible og desentraliserte utdannings-tilbud til UH-sektoren. I tillegg bes det om at regjeringen oppretter stimuleringsordninger som gjør at flere fylkeskommuner vil ta initiativ til fleksible og desentraliserte utdanningstilbud.

Nye typer arbeidsplasser krever ny kompetanse, og i eksisterende arbeidsplasser blir arbeidsoppgavene løst med ny teknologi og nye løsninger. Et desentralisert utdanningstilbud er derfor en nødvendighet. Det er enighet i komiteen om nødvendigheten av et studietilbud med høy kvalitet som er fleksibelt og desentralisert. Et slikt tilbud er ikke minst viktig for å sikre lik tilgang til høyere utdanning og sikre kompetent arbeidskraft til alle områder av landet.

Det er når det gjelder veien videre for å sikre et godt tilbud, at uenigheten i komiteen kommer fram. Regjeringspartiene viser til Kunnskapsdepartementets brev om saken. Man slutter seg til de vurderinger som gjøres i brevet, og har ellers ingen merknader i saken.

Komiteen er for øvrig enig i det meste av de vurderinger og momenter som kommer fram i svarbrevet. Det er i konklusjonen at uenigheten i komiteen kommer fram. Konklusjonen lyder som følger: Tiltakene som allerede er igangsatt, og det arbeidet som er forankret i KRDs kommende stortingsmelding om distrikts- og regionalpolitikk, vil ivareta forslagene fra representantene.

Opposisjonen kan ikke se at forslagene i saken er godt nok ivarettatt og fremmer derfor forslagene i saken. En samlet opposisjon mener at det er behov for en strategi for omstilling i det etablerte utdanningssystemet, og at regjeringen tydelig må bestille løsninger som er fleksible og desentraliserte, i dialog med UH-sektoren.

Med bakgrunn i det store behovet for personell med fagskoleutdanning og for ingeniører vil opposisjonen videre at det etableres stimuleringsordninger for at flere fylkeskommuner iverksetter tiltak for fleksible utdanningstilbud innenfor disse utdanningene.

Med dette anser jeg meg som ferdig med saksordførrerden. Jeg regner med at de ulike partiene vil komme nærmere inn på sine synspunkter i saken.

I ulike sammenhenger hører vi stadig noen si at Norge skal bli et kompetansesamfunn med kompetansearbeidsplasser. Til og med en som man skulle tro visste langt bedre, nemlig næringsminister Giske, kommer med denne uttalelsen.

Norge er allerede et kompetansesamfunn med mange kompetansearbeidsplasser. På flere områder er vi faktisk verdensledende – vi kan ta maritim sektor, oljenæringen, verdens beste teknologi innen dypvannsboring, teknologi-bedrifter og mange andre. Det er ikke prisen som gjør dem ledende, det er kvalitet og teknologi.

Det skjer mye positivt for å tilrettelegge for et bedre tilbud. Norgesuniversitetet, Studiesenteret og andre nettbaserte tilbud er godt i gang med desentralisert utdanning. UH-sektoren ligger noe etter, og en samlet strategi på området vil gi et langt bedre tilbud. Norge trenger et studietilbud for voksne som retter seg mot brukerne, uansett hvor de bor og arbeider i landet. Mange store, viktige arbeidsplasser ligger langt unna universitet og høyskole. Disse bedriftene har ofte det nyeste og beste utstyret. Dette gjør at

et desentralisert tilbud kan gis på arbeidsplassen eller et annet egnet sted der både undervisning i teori og praksis blir godt ivarettatt.

Med dette fremmer jeg forslagene i saken. Samtidig vil jeg understreke at når Fremskrittspartiet støtter forslag nr. 3, ligger det ikke etablering av nye universiteter eller høyskoler til grunn. Det er desentraliserte utdanningstilbud det er snakk om.

Presidenten: Representanten Bente Thorsen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Tor Bremer (A) [11:25:34]: Då eg såg denne saka første gong, tenkte eg: Her må presidentskapet ha bomma kraftig – når ein har sett denne saka opp på dagsordenen. Dette må vera ei sak som har lege att frå tidlegare stortingsperiodar. Det er jo ikkje noka revolusjonerande nytenking her. Tvert imot, opposisjonen prøver faktisk å slå inn dører som allereie er vidopne.

Frå spøk til alvor: Temaet er naturlegvis både dagsaktuelt og framtidsretta. Me får sjå på det som positivt at det meste av det som blir teke opp i forslaget, allereie er vareteke eller er i ferd med å bli teke omsyn til i den kommande distrikts- og regionalmeldinga, der mykje av temaet faktisk høyrer heime.

Eg yndar i ulike forsamlingar å peika på at Noreg kan skje av eit av dei minst homogene landa i Europa. Dei næringsmessige, kulturelle, språklege og historiske ulikska-pane frå landsdel til landsdel kan vera påfallande. Med ein høgare utdanningsstruktur etablert på over 50 studieplas-sar tek sektoren vare på det store mangfaldet i det kompetansebehovet me finn over heile landet. Når me i tillegg kan konstatere at dei aller fleste institusjonane anten alt har eit desentralisert tilbod eller er i ferd med å utvikla eit, ja, då er landet godt rusta til følgja opp det regionale kunnskapsbehovet.

Men dette er ikkje godt nok. Det er naturlegvis avgjerande viktig at dialogen med regionale myndigheiter og arbeidsliv er både tett og forpliktande. Difor var det svært føremålstenleg å innføra ordninga med rådet for kontakt med næringslivet og den kjende Samfunnskontrakten. Resultata ser me tydeleg. I mitt eige fylke har Høgskulen i Sogn og Fjordane omfattande desentraliserte tilbod, t.d. innan lærarutdanning og førskuleutdanning. Det same ser me når det gjeld ingeniørutdanninga. Høgskolen i Bergen samarbeider med ulike bedrifter og Folkeuniversitetet og legg utdanninga av nye subsea-ingeniørar til Florø – veldig bra.

Poenget er at etablerte arbeidstakarar som ønskjer å ta ei ny og vidare utdanning, ofte ikkje er mobile. Då må utdanningstilbodet ut til studenten. Eg trur at i denne salen har dei aller fleste ei felles oppfatning av kor viktig dette er. Mitt poeng er at dette allereie har vorte ein stor suksess. Fokus på desentraliserte og fleksible utdanningstilbod er ikkje noko nytt. Dette temaet vart fyldig omtalt i St.meld. nr. 44 for 2008–2009, Utdanningslinja, som vart handsama i denne salen i 2010. Då vart politikken presisert, og etter dette er det også nedfelt i målstrukturen for institusjonane. Så dette er altså godt vareteke.

Når forslagsstillarane tilsynelatande vil desentralisera

tilboda ytterlegare, må ein etter mitt syn trå litt varsamt. Det er viktig å ha eit tydeleg fokus på kvaliteten på dei tilboda som blir laga. Eg seier ikkje at det automatisk vil bli dårlegare kvalitet ved å desentralisera ytterlegare, men ein må ikkje gløyma den kvalitetsmessige sida ved å desentralisera desse tilboda.

Så må eg tilstå at eg stussar litt: I denne saka yndar partiet Høgre å ivra for å desentralisera tilboda. Men innan den nasjonale lærarutdanninga vil det same partiet demontera dagens tilbodsstruktur, frå ca. 20 til 8 eller 6. Det har vore ulike signal. Det er altså å gå i stikk motsett retning. Er dette eit forsøk på å ri fleire utdanningspolitiske hestar, eller har Høgre alt ombestemt seg – og forlate det som er intensjonen i denne saka? Det er det store spørsmålet.

Svein Harberg (H) [11:30:19]: Takk til saksordføreren for en grei gjennomgang av saken.

Når vi fra Høyre har løftet denne saken, er det fordi vi har stor utålmodighet når det gjelder å videreutvikle utdanningen til beste for barn og unge, og ikke minst for voksne som har behov for, og ønsker, å bygge på kunnskapen sin.

Arbeidslivet krever stadig oppdatering av arbeidstakerne i dag, og vi er ansvarlige for å legge til rette for det. Ikke minst er vi opptatt av å ta i bruk alle de nye mulighetene den digitale verden tilbyr oss i dag. Det er selvsagt utfordrende å diskutere strategi omkring dette, for mens vi sitter her i salen og diskuterer, er det nye muligheter som utvikles og utprøves et eller annet sted i verden – metoder og muligheter vi ikke har tenkt på. Men denne saken gjelder ikke bare den digitale verden og de muligheter den gir. Den dreier seg først og fremst om behovet for å legge til rette for at hele folket – hele livet, og i hele landet – skal ha tilgang til kunnskapsbygging. At alle har mulighet til arbeid, er en helt sentral del av vårt velferdssamfunn. Da må vi også legge til rette for at alle skal kunne tilegne seg den kunnskap som skal til for å komme i arbeid, eller for å bli værende i arbeid. Derfor er vi i Høyre opptatt av fleksible og desentrale utdanningstilbud. Tilgjengeligheten må ikke være en hindring i denne kompetansebyggingen.

Noe er gjort på dette området, og enkeltinstitusjoner både i grunnskolen og i høyere utdanning gjør en stor innsats. Det må likevel sies at innsatsen ikke er helhetlig, og veldig avhengig av enkeltpersoner som har et spesielt engasjement. Dette slår også statsråden fast i sitt svarbrev i saken. Mulighetene er enorme, og vår store utfordring er at vi ikke greier helt å fri oss fra tradisjonell tankegang i bruken av disse hjelpemidlene. Det er også en felles forståelse mellom statsråden og oss i Høyre når det gjelder den utfordringen. Det er investert mye i IKT-utstyr og infrastruktur, programmer og hjelpemidler – men det brukes i all hovedsak til å supplere tradisjonell undervisning. Høyre er opptatt av å se på hvilke muligheter vi har for å styrke et desentralisert utdanningstilbud som gjør det mulig for den enkelte å få tilgang til forelesninger av høy kvalitet, delta aktivt i undervisningen og få kyndig oppfølging i arbeidet, uten å måtte være til stede på ett bestemt sted hele studietiden. De forsøk som er gjort med dette, viser at det med begrensede ressurser kan utløses utdanning av nødvendige medarbeidere i regioner som ellers sliter med å skaffe kva-

lifisert arbeidskraft. Vi har nevnt Høgskolen i Telemark og deres satsing på desentral lærerutdanning som et godt eksempel. Det er bra. Det hadde imidlertid vært enda bedre om studentene i Kirkenes slapp å reise helt til Telemark for å møte klassen til samling og for å ta eksamen. Det burde de få tilbud om nærmere der de bor. Det er jo nettopp nærheten til bostedet som utløser denne studentgruppen.

Jeg merker meg at statsråden viser til en melding som skal komme. Det er ikke en utdanningsmelding, men en melding om distrikts- og regionalpolitikk. Det virker ufattelig defensivt. En slik distriktsmelding kan selvsagt følge opp, men bestillingen og den klare strategien må komme fra de ansvarlige for utdanning, der det sees i en utdanningspolitisk sammenheng.

Jeg må også få kommentere noen av de andre svarene statsråden gir i sitt brev til komiteen. Det er veldig bra at eCampus nå kommer på plass, og dette vil være et godt hjelpemiddel. Høyre støtter selvsagt dette, men skulle ønske at også dette var satt inn i en helhetlig tenking og strategi.

Når statsråden nevner SAK-midlene som et svar på vårt forslag om en strategi for omstilling i det etablerte utdanningssystemet – og at disse sikrer et fleksibelt utdanningstilbud – må jeg innrømme at jeg ikke henger helt med. Vi får vente og høre om statsråden kan forklare oss det.

At fleksibel utdanning nå er styringsparameter for høyere utdanning, er også veldig bra. Det utfordrer naturlig nok institusjonene til å tenke fleksibelt, men det utløser ikke nødvendigvis desentraliserte tilbud, slik vi foreslår. Hva tenker statsråden om det?

Også når det gjelder vårt forslag om stimuleringsordninger for å inspirere fylkeskommunene til desentraliserte utdanningstilbud innenfor fagskoletilbudet, er svaret defensivt. Ingenting i statsrådets svar viser iver etter å stimulere til økt satsing, svaret viser bare at det finnes noen muligheter i dag. Poenget er å utløse økt satsing på alle disse områdene.

Jeg skulle ønske meg en langt mer offensiv holdning fra statsråden og regjeringspartiene i denne saken. Opposisjonspartiene er heldigvis helt enige om økt satsing og om behovet for en strategi. Det får vi gripe fatt i når vi får anledning til det. I mellomtiden får vi vente på en melding fra kommunalkomiteen, og se om de ønsker å løfte innsatsen når det gjelder fleksible og desentraliserte utdanningstilbud til hele befolkningen – hele livet, i hele landet.

A k h t a r C h a u d h r y hadde her overtatt presidentplassen.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [11:35:21]: Først vil jeg rette en takk til forslagsstillerne for å reise en viktig problemstilling.

Desentralisert utdanning har vært en viktig faktor for å øke kompetansen til befolkningen utenfor de største byene og tettstedene. De første distriktshøyskolene ble opprettet i 1969 og hadde som hensikt å gi korte, yrkesrettede utdanninger og svare på behovet for nye typer utdanninger på nasjonalt og regionalt nivå. Voksenopplæringen var også ment som en viktig oppgave for distriktshøyskolene.

Norge har i utgangspunktet en rimelig desentralisert utdanningsstruktur med over 50 faste studiesteder. Det har gjentatte ganger blitt diskutert om vi har en for desentral utdanningsstruktur på høyskolenivå. Etter Senterpartiets mening har nettopp den desentrale modellen ført til at vi har hevet kompetansenivået over hele landet, og bidratt til lokal og regional næringsutvikling.

I et stadig omskiftelig arbeidsliv vil det alltid være behov for videre utdanning. Livslang læring har befestet seg som et godt begrep, og forståelsen for dette er tverrpolitisk.

Livslang læring krever at det finnes tilbud om utdanning som kan kombineres med jobb. Det betyr at desentralisert utdanning som vi prater om i dag, handler om å kunne ta utdanning på arbeidsplassen eller gjennom lokale karrieresentre, studiesentre eller studieforbund, enten man jobber i det offentlige eller i det private næringsliv.

Det finnes en rekke ulike tilbydere av infrastruktur i dag. Studiesenteret.no, som består av en rekke samarbeidende kommuner over hele landet, er ett slikt. I tillegg er det andre studiesentre som legger til rette for desentral og fleksibel utdanning. Myndighetene har også kommet langt i å tilrettelegge for et landsomfattende eCampus med samarbeidende IKT-løsninger, i første rekke med fokus på de nordligste fylkene.

Det er ikke behov for et helt likt fagtilbud over hele landet. Fleksibel og desentral utdanning skal nettopp raskt kunne svare på lokale behov og initiativ. Det betyr at de som er gode på f.eks. innovasjon i helsefag, kan tilby dette over hele Norge, og at de som er gode på juss, kan tilby det. Det betyr ikke at kvaliteten på tilbudet skal være dårligere.

Det er mange fylkeskommuner som gjør en god jobb med å tilrettelegge for desentralisert utdanning gjennom sine karrieresentre. Det er også mange kommuner som er aktive i å etterspørre utdanningstilbud for sin befolkning. Jeg er enig med forslagsstillerne i at det fortsatt er et uforløst potensial i desentralisert utdanning, særlig gjennom de digitale muligheter vi har i dag, og som vi kommer til å få i framtida, som representanten Harberg pekte på.

Det er derfor bra at universiteter og høyskoler endelig har fått styringsparametrer for fleksibel utdanning. Det vil utfordre flere institusjoner til å ta ansvar for å drive desentral utdanning. Det trenger heller ikke være all verdens hokuspokus. Universitetet i Stavanger har drevet med streaming av sine forelesninger siden 2009. Senest i høst la NTNU, som det første universitetet i Norden, ut forelesninger på utdanningskanalen til YouTube. Over 300 forelesninger ligger nå ute fra NTNU. At det ikke kommer før i 2012, viser tydelig at våre utdanningsinstitusjoner har et stort potensial. Å legge ut forelesninger på nett er bare én mulighet for fleksibel utdanning. I tillegg må vi ha muligheten for direkte tilgang til kommunikasjon med lærer, veileder og medstudenter. Senest i går var jeg på besøk hos Statped på Gjøvik, der de gjør aktiv bruk av videokonferanser for å knytte seg sammen med resten av Statped-organisasjonen.

Senterpartiet mener at de institusjonene som tør å ta utfordringen med å satse sterkere på tilbud av desentralisert utdanning og mer åpen og nettbasert utdanning, vil bidra

til å styrke sitt studentgrunnlag. Det gir også fleksibilitet til dem som følger ordinære studier på de faste institusjonene.

Vi er glade for at statsråden signaliserer at kommunalministeren vil ha en systematisk gjennomgang av dagens status, behov og potensielle løsninger når det gjelder mobilisering, initiativ og finansiering av desentraliserte og fleksible utdanningsløsninger.

Vi mener at forslagene ikke bringer oss noe særlig videre, men ivaretas gjennom dagens politikk. Derfor støtter vi innstillingen.

Dagrun Eriksen (KrF) [11:40:26]: Hva skal vi leve av etter oljen? sies ofte i nasjonen vår. Hva er egentlig vår nasjons kapital? Det er de kloke hodene. Og hvis vi skal få slike, er utdanning viktig.

Dette representantforslaget har jeg lyst til å takke for, for jeg synes det er et viktig og godt forslag. Det viser et Høyre som ser litt utover byene – og ser behovet som finnes ute i landet. Det er ikke dette jeg alltid har pleid å rose Høyre for, men dette forslaget synes jeg er bra. Jeg synes at en her tar tak i noe som er avgjørende for distriktene. Det å ha en kunnskapsnasjon på et høyt internasjonalt nivå handler ikke bare om hva Oslo, Bergen og Kristiansand klarer å stille opp med av kompetanseutvikling. Det handler også om hva resten av landet kan være med på: å få utdanning, å få arbeidsplasser og å rette seg mot nye bransjer – både i et internasjonalt og i et nasjonalt perspektiv. Et forslag som dette, å fokusere mer på desentralisert utdanning, vil også muliggjøre etter- og videreutdanning. Det vil dra med seg en mulighet til å ha gode etter- og videreutdanningsmiljøer hvis vi får til en mer desentralisert utdanning enn det vi har i dag.

Dette handler også om å hindre utflytting – eller, som jeg ønsker å si, å sikre innflytting – for det går faktisk an. Det handler jo ikke bare om å stoppe strømmen fra distriktene og til byen. Vi vet at byene kveles. Det finnes grenser for hvor mye en by kan vokse, og hva en by klarer å ta imot. Det er en fordel for en by at distriktene klarer å levere levende tilbud, og det er en fordel for distriktene å kunne vokse. Derfor mener vi at det å få desentralisert utdanning – i et høyere perspektiv – vil være viktig.

Vi gir kommunene veldig mange nye oppgaver. Vi har vedtatt – og gjennomført – en ny samhandlingsreform som krever høy kompetanse av kommunalt ansatte. Det er noen som bare ønsker å ta dette inn i en kommunestrukturbatt – at vi må slå sammen kommuner, slik at de blir større. Men uansett hvor store kommunene blir, trenger de kompetanse. Og de trenger høyere kompetanse enn det de gjorde før. Helse- og omsorgstjenestene i Norge i dag er avanserte. Derfor kreves det at vi får mer utdanning ute i distriktene.

Et annet poeng som har vært viktig for oss, er at distriktene – som Senterpartiets representant var inne på – med distriktshøyskolene, og senere også høyskolene, har en fantastisk kompetanse innen profesjonsutdanning, som kanskje nettopp er noe av den kompetansen vi trenger ute i distriktene. Med en desentralisert utdanning hadde vi fått en bedre situasjon når det gjelder kommunenes kompetanse, og høyskolenes pre, nemlig

profesjonsutdanningene, hadde vært gjeldende kompetanse.

Dette er også familiepolitisk og kvinnepolitisk veldig viktig. Det vi ser, er at jo flere desentraliserte utdanninger vi får, jo lettere er det å få kvinner til å ta høyere utdanning – kunne kombinere det å leve på sitt hjemsted og det å ta utdanning. Dette teller også veldig mye for Kristelig Folkeparti med tanke på å få til en desentralisert utdanning.

Skal vi få dette til, tror jeg ikke det holder bare med festtaler og julekort – at alle sier at det er viktig med desentralisering. Man må foreta noen strukturelle grep. Det må gjennomføres noen tiltak. Derfor støtter vi tiltakene i forslaget fra Høyre.

Når vi etterspør litt regjeringens tiltak, skjønner vi at vi denne gangen må vente på en melding – selv om de andre ganger har vært for utålmodige til at de kan komme med melding. Vi må jo bare registrere at utålmodigheten er større på noen felt enn på andre.

Jeg regner med at det rykker lite grann i sentrums- og distriktsfoten til Senterpartiet når de i dag må stemme mot dette forslaget – men det kommer nye tider.

Statsråd Kristin Halvorsen [11:45:01]: Jeg har lyst til å starte med å takke forslagsstillerne, for forslaget gir en mulighet til systematisk å gå igjennom hva vi har av tilbud i dag når det gjelder desentralisert utdanning, som er veldig viktig.

Det er bred enighet i Stortinget om at vi trenger å ha en slik utdanning. Det vises ved at regjeringen har en strategi som er omfattende, og hvor de tiltakene som fremmes i dette Dokument 8-forslaget, inngår. Det er ikke dramatisk nye grep som foreslås fra opposisjonen, det er grep som regjeringen allerede er i gang med. I tillegg har vi rett rundt hjørnet en stortingsmelding fra kommunal- og regionalministeren, som tar opp disse spørsmålene. Jeg har vært veldig opptatt av at de statsrådene som har sektoransvar på andre områder, også er opptatt av kompetanseutvikling, slik som kommunalministeren er. Det er viktig at vi har dette perspektivet med oss på alle områder. Vi får ingen god distriktspolitikk i Norge hvis vi ikke tenker at kompetanseutvikling er en vesentlig del av den. Så jeg vil protestere intenst mot at dette ikke hører hjemme der – jeg vil understreke at det nettopp hører hjemme der.

Så til noen av forslagene. Jeg er enig i at vi skal ha veldig høye ambisjoner for norsk høyere utdanning når det gjelder både tilgjengelighet, relevans og kvalitet.

- Nettopp derfor ruller vi nå ut eCampusprogrammet i sektoren, slik at utdanning kan gjøres tilgjengelig i stor skala.
- Nettopp derfor holder vi trykket oppe på SAK-prosessen, slik at institusjoner kan gå sammen om å tilby en bredere portefølje av tilbud, på grunnlag av et sterkere fagmiljø. Det er i denne sammenheng viktig å se SAK i dette perspektivet.
- Nettopp derfor er Norgesuniversitetets føringer for tildeling av prosjektmidler justert og koblet både til SAK-samarbeid og til gjennomføring av eCampus.
- Nettopp derfor er fleksibel utdanning nå en obligatorisk styringsparameter for UH-institusjonene. Det er

altså en forventning til alle om at de skal ha dette perspektivet.

Vi må se de ulike virkemidlene i sammenheng, og ikke alle virkemidler hører inn under det departementet som jeg har ansvaret for. Jeg ser at komiteens medlemmer fra Høyre finner det lite tilfredsstillende at jeg nevner den regional- og distriktspolitiske meldingen som er rett rundt hjørnet – det har jeg allerede vært inne på. Jeg mener at det er en vesentlig del av perspektivet.

Opposisjonen mener det er viktig at eCampusprogrammet legger til rette for et samarbeid mellom Studiesenteret.no og lokale studiesentre rundt omkring i landet. Verktøyene som tas i bruk gjennom eCampus, vil føre til at utdanningene blir mer tilgjengelige, enten læringen foregår på et lokalt studiesenter, i en selvorganisert studiesirkel eller ved kjøkkenbordet til den enkelte student.

Universiteter og høyskoler samarbeider med en rekke ulike aktører for å tilgjengeliggjøre høyere utdanning utenfor campus. Det er for øvrig en tendens til at institusjonene utvikler fleksible modeller over egen kjøp som ikke nødvendigvis knyttes opp til eksterne aktører. Jeg kan nevne at to av de seks statlige høyskolene som samarbeidet med Studiesenteret.no, har trukket seg fra samarbeidet etter at de har utviklet egne modeller. Men perspektivet skal opprettholdes. Antallet studenter i fleksible studier ved disse høyskolene har fortsatt å øke. Poenget må være at høyere utdanning gjøres tilgjengelig, ikke at en spesiell modell skal vinne fram.

Det er helt riktig som medlemmene av opposisjonen sier, at nye distribusjonsmåter for undervisning ved hjelp av IKT åpner et mulighetsvindu som må utnyttes. Jeg forstår at komiteens medlemmer er utålmodige, og jeg er enig i at vi hele veien må ha som mål å ha høyere ambisjoner på dette området.

Men jeg vil påstå at norske universiteter og høyskoler er på rett vei i dette spørsmålet. De ulike tiltakene som jeg har nevnt, bidrar til å drive utviklingen, men det viktigste arbeidet foregår ved den enkelte institusjon. De må alle ha dette perspektivet.

La meg ta et par eksempler. Høgskolen i Narvik startet nettbasert ingeniørutdanning i 2009, med 34 studenter. Høsten 2012 var det blitt 172 studenter, og gjennom eCampusprogrammet er samtlige undervisningsrom for ingeniørutdanningen utstyrt med opptaks- og møteløsninger for samkjøring av campusundervisning og nettundervisning. Universitetet i Tromsø har formulert en strategisk ambisjon om å bli ledende innen fleksible utdanninger. De setter av egne midler til prosjektet, og i 2012 var de i gang med seks nye fleksible førstesemesterstudier. Når det gjelder NTNU, kan jeg også komme med eksempler.

På dette området er det en rivende utvikling, og vi må hele tiden være utålmodige etter å finne stadig bedre løsninger for en god desentralisert utdanning.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Bente Thorsen (FrP) [11:50:31]: Fremskrittspartiet vet at det foregår en del godt samarbeid innen desentralisert utdanning – det tror jeg de aller fleste har fått med

seg. Vi vet også at det finnes et stort ubenyttet potensial ved dagens utdanningsinstitusjoner, og der mener vi at en nasjonal, helhetlig strategi for desentralisert utdanning vil synliggjøre og gjøre det lettere å ta ut det potensialet som finnes. Spørsmålet er da om ikke statsråden ser dette. Er hun helt trygg på at en kommunalmelding vil ivareta det viktige og nødvendige behovet for desentralisert utdanningstilbud?

Statsråd Kristin Halvorsen [11:51:19]: Jeg synes det er viktig at dette engasjementet finnes i alle partier, men jeg synes ikke de forslagene som fremmes i dette dokumentet, er veldig presise ut over å forsterke den kursen som regjeringen allerede har lagt. Vi har en strategi, og den kommer til å bli ytterligere omtalt i meldingen som kommunal- og regionalministeren skal legge fram. Vi som har ansvaret for utdanning, kommer hele veien til å ha som forventning til de institusjonene vi har ansvar for, at de nettopp skal delta i desentralisert utdanning, komme med stadig nye tilbud og utvikler sine nettløsninger.

Jeg mener at vi selvfølgelig skal sørge for at vi holder det trykket oppe uansett, men at vi har en strategi. Det opposisjonen foreslår, er egentlig ikke noe prinsipielt ut over det. Regionalministeren kommer tilbake til sin vinkling på dette, så vi har en høy oppmerksomhet rundt dette.

Svein Harberg (H) [11:52:31]: Jeg synes på mange måter det blir en litt underlig debatt nå. Det sies at det er en strategi, men vi har i hvert fall ikke diskutert en strategi i en utdanningsdebatt på Stortinget. Da er det litt underlig at en ikke kan jobbe videre med en strategi, for det er jo det vi vil ha på plass: en strategi, en overordnet plan for hvordan en skal arbeide med disse tingene. Det vises stadig til ting som gjøres. Ja, det gjøres ting, det gjøres kanskje ting på flere steder på samme måte som før, men hva er det nye? Hvordan skal vi virkelig utvikle dette framover?

Jeg vil tilbake til dette med SAK-midlene. Igjen gjen- tar statsråden det. Kan statsråden gi meg et eksempel der SAK-midlene og SAK-prosessene konkret har ført til nytt tilbud om fleksibel og desentralisert utdanning?

Statsråd Kristin Halvorsen [11:53:28]: Jeg er allerede i diskusjon med flere institusjoner om nettopp hvordan en kan bruke SAK-midler til samarbeid som gjør at en utdanning som er sterk og godt utviklet på et område, også kan tilbys ved en annen institusjon som er i et samarbeidsforhold. Jeg kan gjerne komme tilbake med noen nærmere konkretiseringer av det.

Hele poenget med SAK-midlene og innrettingen av dem er at man nettopp skal sørge for at de miljøene der man har styrke også kan knyttes til andre studiesteder. Ta f.eks. ingeniørutdanningen i Narvik, som tilbyr førsteårsstudium i Alta samt samarbeidsprosjekter. Også gjennom de satsingene de har på nett er det gode muligheter for at den kompetansen som har utgangspunkt i Narvik, også kan knyttes til andre studiesteder. Det vil jeg mene er et viktig perspektiv også når vi bruker SAK-midle-

Svein Harberg (H) [11:54:35]: Jeg er selvfølgelig enig i at det er positivt at en flere steder får god kvalitet på utdanningene, men når en prøver å løfte det å få på plass en strategi for å nå stadig flere der de bor, er det kanskje her vi snakker forbi hverandre når statsråden viser til at det samme tilbudet kan utføres ved flere institusjoner. Det er jo et helt annet nivå Høyre snakker om når vi snakker om en strategi for desentralisert utdanning. Det er å la den enkelte der de er, kunne ta del i utdanningen og få akkurat den samme kvaliteten overført. Hvis det er det som er strategien til statsråden når det gjelder desentralisert utdanning, å ha det samme gode tilbudet på flere institusjoner eller campuser, så forstår jeg jo at hun er tilfreds. Men hva da med den delen om å nå stadig flere på nye måter, hvordan er den strategien?

Statsråd Kristin Halvorsen [11:55:32]: For meg er det litt merkelig å tenke seg at dette skulle være to motstridende strategier, for nettopp noe av det som er målet vårt med SAK-opplegget og den måten vi støtter samarbeid og arbeidsdeling mellom institusjonene på, er å sørge for at vi har høy kvalitet og klarer å samle ressursene bedre. Når vi da ser det i et perspektiv med desentralisert utdanning, er det for å sikre høy kvalitet på det tilbudet man mottar av utdanning uansett hvor i landet man måtte være. Jeg mener tvert imot at vi må se disse strategiene i sammenheng, slik at man også kan tilby topp innhold i de utdanningene man tar, selv om det er tilrettelagt for at man kan gjøre det nært der man bor.

Med respekt å melde synes jeg at dette er en diskusjon der det er interessant å ha en god dialog. Det ligger jo ikke noen perspektiver i de forslagene som representantene fra Høyre har lagt inn, som er i strid med, går langt ut over, er revolusjonerende i forhold til eller snur opp ned på det vi har. Det er tvert imot en forsterkning av allerede eksisterende tiltak som representantene etterlyser.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Elisabeth Aspaker (H) [11:57:00]: Å løfte kunnskapsnasjonen Norge videre krever løsninger som gir bedre muligheter for alle til å delta i utdanning i et livs- langt perspektiv. Det er begrunnelsen for Høyres forslag om et mer fleksibelt og desentralisert utdanningstilbud for å kunne møte behovet til et stadig mer kompetanseintensivt samfunns- og arbeidsliv.

Norsk konkurranseevne er totalt avhengig av en arbeidsstokk som er motivert og som har lett tilgang på utdanningstilbud for å ajourføre og bygge kompetanse tilpasset nye arbeidsoppgaver og fremtidige omstillingsutfordringer.

I møte med representanter for både offentlig og privat sektor erfarer vi at ja, det finnes mange gode utdannings- tilbud i Norge, men nei, problemet er at de ikke er der arbeidstakerne er, og at en del av tilbudene kan trenge litt omsø for å tilpasses lokale og regionale behov.

Et meget stramt arbeidsmarked gjør det enda viktigere å tilrettelegge for at ansatte i industrien, i helsevesenet og i skolen skal ha mulighet til kompetanseheving på ar-

beidsplassen eller i umiddelbar nærhet, slik at de ansatte i størst mulig grad kan kombinere arbeid og utdanning. For arbeidstakere med forsørgeransvar vil mer fleksible og desentraliserte utdanningstilbud være en forutsetning for å kunne delta i og nyttiggjøre seg relevante utdanningstilbud.

I lys av dette er statsrådets svar til Stortinget overraskende. Det er sikkert riktig at det finnes en del desentraliserte utdanningstilbud, men tatt i betraktning det store behovet både i privat og offentlig sektor, er knappe 16 000 studenter et meget beskjedent antall. I møter med universitet og høyskoler innrømmes det at man sikkert kunne ha strukket seg lenger, men man unnskylder seg med knappe ressurser og merkostnader til desentralisering.

Høyre mener nøkkelen til videre utbredelse av kvalitativt gode utdanningstilbud er at Kunnskapsdepartementet i enda større grad utfordrer universitets- og høyskolesektoren på sin regionale utviklingsrolle der kompetansebygging må stå helt sentralt. ECampus-løsning er viktig, men Kunnskapsdepartementet må også aktivt stimulere ulike aktører som Norgesuniversitetet og Studiesenteret.no, som har over hundre kommuner som sine medlemmer. Dessuten vet vi at lokale og regionale studiesentra bidrar til å fylle et utdanningstomrom utenfor større og mer etablerte studiesteder.

Jeg konstaterer at den selvtilfredsheten som statsråden og regjeringspartiene gir uttrykk for på dette området, ikke stemmer med det behovet arbeidslivet har for tilrettelegging og den bekymring som kommer til uttrykk i distriktene over at tilgangen på særlig høyere utdanning ikke er noen selvfølge. Det etterlyses en bedre dialog for å finne gode og fremtidsrettede utdanningsløsninger. Derfor er Høyres forslag om en helhetlig strategi viktig. Det er verdt å merke seg at en samlet opposisjon står bak.

Svein Harberg (H) [12:00:19]: Jeg følte behov for å komme med et par kommentarer til representanten Tor Bremers innlegg. Det er riktig som Bremer sa, og som for så vidt statsråden også har vært inne på, at det ikke er noen stor nytenkning i forslaget som vi fra Høyre har fremmet. Det er riktig, men det å be om en strategi er jo heller ikke nytenkningen – det er å be om at ting blir satt i system. Det er det vi mener skal ligge der og være retningsgivende for både kommunalministerens melding og for det som gjøres i sektoren totalt sett, at det er en overordnet strategi: Hvor vil vi, hva vil vi?

Representanten Tor Bremer nevnte flere gode eksempler på gode tiltak i høyere utdanning, og at ting flyttes flere steder. Men igjen er det altså å gjøre tradisjonell utdanning på flere steder. Det er det det er snakk om. Det er veldig bra, og det er veldig bra at vi kan være aktive på å få det spredd utover, men det som Høyre er ute etter, er noe mer enn det. Så kan det være som statsråden sa, at det kan danne grunnlag for å dra det videre. Altså: Når en gjør det på flere steder, kan en også gjøre det overfor mindre enheter. Men det er helt nødvendig å dra det lenger enn det.

En kommentar til dette med kvaliteten, som også Tor Bremer var innom. Han slo riktignok ikke fast at desentralisert er lik dårligere kvalitet – for oss er det mer sånn at vi

tenker at det kan garantere kvaliteten. Det har jo blitt sånn, ikke bare her i Norge, men ute i verden også, at de store universitetene med de beste professorene har begynt å dele kompetanse, kunnskap og forelesninger. Det kan gjøres på YouTube, som noen gjør, men det kan også gjøres i livesending. Det er det systemer for i dag, og det hever jo kvaliteten rundt om i de små enhetene når det gjelder utdanning. Det må vi ta med oss.

Det har selvfølgelig ingenting å gjøre med om vi vil se på hvordan strukturen i høyere utdanning er. Jeg hørte det var nevnt noen tall for hvor mange utdanningsinstitusjoner vi ville ha. Det kan jeg ikke huske at vi har snakket om, så det må det være noen andre som har snakket om. Men det å samle kompetansen for så å spre den ut gjennom nye kanaler er flott. Da styrker vi tilbudet.

I replikkrunnen med statsråden sa hun at det var viktig med dialog for å videreutvikle dette. Ja, det vil vi ha.

Så synes jeg statsråden oppsummerte bra. Hun sa at det Høyre med forslagene her vil ha, er forsterking av igangsatte aktiviteter. Helt riktig – og inn i et system. Det vil vi. Derfor er vi litt skuffet over at vi ikke får større støtte fra regjeringspartiene i dag.

Presidenten: Dermed er debatten i sak nr. 3 avsluttet.

Sak nr. 4 [12:03:24]

Interpellasjon fra representanten Michael Tetzschner til kommunal- og regionalministeren:

«Frem til 2006 het det i Kommunaldepartementets retningslinjer at "Fylkesmannen skal ikke stille krav om innføring av eiendomsskatt som forutsetning for å få skjønnstilskudd". Denne setningen var tatt inn i retningslinjene da Erna Solberg var kommunalminister. Formuleringen ble fjernet av regjeringen Stoltenberg II, og oppleves av kommunene som et statlig pålegg om å innføre en kommunal eiendomsskatt.

Vil statsråden ta initiativ til at man igjen vil presisere at kommunene står fritt i å innføre eller ikke innføre eiendomsskatt, slik at tildeling av skjønnsmidler ikke gjøres avhengig av innføring av eiendomsskatt?»

Michael Tetzschner (H) [12:04:27]: Det kommunale selvstyret er under press. Grunnen til det er statlig detaljstyring der kommunenes utgifter bindes opp av statlige føringer fremfor lokale prioriteringer. Tidligere har det vært en del oppmerksomhet rundt de såkalte øremerkede bevilgningene, der staten bevilger penger til formål de betaler for helt eller delvis. Det er med rette blitt fremstilt som en styrkelse av lokalt selvstyre når antallet øremerkede tilskudd er redusert. Og det kunne det i og for seg også ha vært, hvis man ikke hadde funnet mer subtile måter å styre kommunene på.

Den største utfordringen for det lokale selvstyret er summen av statlig sektorpolitikk, ofte pålagt kommunene som lovbestemte standarder eller individuelle rettigheter. Et vanlig eksempel er nye statlige reformer som innføres under forutsetning av full finansiering, men som i prak-

sis ikke blir det. Samhandlingsreformen er siste eksempel i rekken.

Når staten ikke samordner sine sektorinteresser før de pålegges kommunene, vil det skape et press for å øke skatter og avgifter. Det som er igjen til lokale prioriteringer etter at statlige pålegg og individuelle rettigheter er oppfylt, kan bli veldig lite. Fristelsen til å øke skattene blir desto større, og hvis alternativet er å komme på den berømmelige ROBEK-listen, vil det ikke lenger være et reelt valg, heller ikke for borgerligsinnede kommunestyre.

Sentrale sektorpolitikere synes denne arbeidsdelingen er utmerket. De kan nemlig iverksette nye satsinger og få bildet sitt i avisen, mens lokalpolitikere får belastningen med å øke skattene. Effekten av dette systemet lar ikke vente på seg. 25 av de 111 kommunene som ikke har hatt eiendomsskatt til nå, innfører nå denne, og provenyet for eiendomsskatten vil i år passere 8 mrd. kr.

Før kommunalministerens parti, Senterpartiet, innrullerte sine velgere i det rød-grønne prosjektet, viste deres lokalpolitikere en viss tilbakeholdenhet med eiendomsskatt. I dag har ni av ti Senterparti-kommuner eiendomsskatt. 337 kommuner har innført eller vedtatt å innføre skatten.

Eiendomsskatt er en av de få skatter som ilegges uten hensyn til skattyters betalingsevne og lønnsomhet. Som boligskatt er den ikke sosialt treffsikker. Men den er heller ikke særlig bra for næringslivet. Kapitalintensive virksomheter får en spesielt stor belastning, uten at det er samsvar med verken lønnsomhet eller soliditet. For virksomheter med lav lønnsomhet, oppstartvirksomheter med usikker finansiering eller virksomheter i en omstillingsfase, som selv krever ressurser, vil eiendomsskatten kunne tappe virksomheten for sårt tiltrengt kapital, og i noen tilfeller slå den overende. I næringssvake kommuner, der annenhåndsmarkedet for bygg og anlegg er lav, vil risikoen ved å investere bli ekstra stor og i tillegg svekke investeringsevne og -vilje ytterligere.

Dette er noen av grunnene til at Høyre er imot eiendomsskatt og arbeider for at den ikke innføres i kommunene. I kommuner som har eiendomsskatt, arbeider Høyre for at den trappes ned og helst avvikles. Samtidig respekterer vi den lokale handlefriheten til å innføre eiendomsskatt, men friheten til å la være må være like reell.

I byskatteloven fra 1911 var hovedbegrunnelsen for eiendomsskatt i byene at eiendomsskatten var en fordeling av utgifter kommunen hadde til vei, vann, kloakk og elektrisitet. Senere gikk man over til eiendomsskatt som en alternativ og enklere måte å innkreve utgiftene for kommunaltekniske investeringer på, men etter hvert utviklet det seg et tosporet system hvor kommunene både tok direkte betalt for kommunaltekniske anlegg og samtidig beholdt eiendomsskatten. Disse kommunene drev i virkeligheten med dobbeltbeskatning. I dag er vi kommet dit hen at eiendomsskatten er blitt kraftig utvidet, og at eiendomsskattegrunnlaget er i ferd med å gå fra å omfatte boliger, skatt på kraftverk og infrastruktur til å bli en generell og allmenn skatt på alle eiendommer over hele landet.

Samtidig ser vi klare tendenser til at den rød-grønne regjeringen forsøker å presse kommunene direkte eller indi-

rette til å innføre eiendomsskatt eller øke den der den er innført. Kommuner som søker om skjønnsmidler, som er i en vanskelig situasjon økonomisk, er blitt pålagt å innføre eiendomsskatt som en forutsetning for å få sin andel av skjønnsmidlene. Det fremkommer klart i brevet sendt ut fra Kommunaldepartementet til kommunene, der det heter at fylkesmennene skal være varsomme med å tildele skjønnsmidler til kommuner som ikke har utnyttet sitt eget inntektsgrunnlag. Oversatt til vanlig hverdagspråk betyr det at man først må beskatte sine medborgere maksimalt før man kan vente seg hjelp fra staten.

Samtidig kan det være fristende for en rød-grønn regjering å legge inn en slik forutsetning, som ofte vil favorisere partivenner i kommunene, som ofte vil ha den samme grunnleggende holdning til skatt, nemlig at skatteøkninger er mer bekvemt enn å effektivisere driften eller å prioritere mellom oppgaver. Men det kan også noen steder ramme Arbeiderparti-ordførere som går imot hovedstrømmingene i eget parti, og som tross alt ikke vil innføre eiendomsskatt. Det var bl.a. erfaringen i Råde, hvor ordføreren fra Arbeiderpartiet ble presset av Fylkesmannen til å bryte sitt eget løfte til velgerne om ikke å innføre eiendomsskatt. Dette er altså, uansett hvilke partier som styrer lokalt, et brudd med prinsippet om at kommunene skal avgjøre om de ønsker å innføre eiendomsskatt. Skjønnsmidlene blir da et redskap for tvangsinnføring av eiendomsskatt fra statens side for de kommunene som er etternølere.

Frem til 2006 het det i Kommunaldepartementets retningslinjer at Fylkesmannen ikke skal stille krav om innføring av eiendomsskatt som forutsetning for å få skjønnstilskudd. Denne formuleringen er blitt fjernet av Stoltenberg II-regjeringen og oppleves i praksis som et statlig pålegg om å innføre en kommunal tilleggs-skatt.

Det skal stilles krav til kommunene om å skape balanse i budsjettene, men det må være opp til kommunene om de skaper en forsvarlig budsjettpolitikk gjennom tilpasninger på utgiftssiden eller tilpasninger på inntektssiden. Kommuner som ikke innfører eiendomsskatt, skal ikke straffes økonomisk, og formuleringen som ble fjernet i 2006, bør gjeninnføres.

Det er dette som er gjenstand for mitt anliggende i denne interpellasjonen, og jeg imøteser en avklaring fra statsråden om hva departementet har ment med å fjerne den klare instruksjonen som man tidligere hadde om at man ikke skulle straffe kommuner som ikke innførte eiendomsskatt.

Statsråd Liv Signe Navarsete [12:12:18]: Eg vil takke interpellanten for at han tek opp dette spørsmålet og dermed gir meg moglegheit til å avklare mistydinga som ligg i hans spørsmål.

Eg vil aller fyrst slå fast at eigedomsskatten er ein frivillig kommunal skatt. Det er verken Fylkesmannen eller departementet som skal bestemme om kommunane skal innføre eigedomsskatt eller ikkje. Det er opp til lokalpolitikarane sjølve. I retningslinjene for skjønnstildelinga som Kommunal- og regionaldepartementet gir Fylkesmannen kvart år, står det heller ikkje noko om at Fylkesmannen kan krevje at kommunar i ein vanskeleg økonomisk situa-

sjon skal innføre eiendomsskatt. Lokale styresmakter har ansvaret for eigen økonomi, og dette går fram av departementets retningslinjer, slik dei er i dag.

Så litt til historikken. I retningslinjene for skjønstillegginga stod det i Erna Solbergs tid som kommunalminister at Fylkesmannen ikkje kan stille krav om innføring av eiendomsskatt som føresetnad for å få skjønsmidlar frå Fylkesmannen. Då var føresetnaden berre knytt til utgiftsida og ein forpliktande plan for omstilling. Etter 2006 er desse retningslinjene noko omformulerte, men regelverket har ikkje vorte endra. Innhaldet i retningslinjene er akkurat det same som tidlegare, men har ikkje eit så einseitig fokus som i Solberg si tid.

Essensen er at staten kan – no som då – hjelpe kommunar som er i ein vanskeleg økonomisk situasjon, med skjønsmidlar. Men kommunane må sjølve bidra. Det er opp til kommunane om dei vil bidra ved å redusere utgiftene sine eller ved å auke inntektene gjennom t.d. eiendomsskatt.

For kommunar i økonomisk ubalanse kan eiendomsskatten vere eit verkemiddel for å auke inntektene og på dette viset gjenopprette balansen i kommuneøkonomien. Fylkesmannen har også ei rettleiingsrolle overfor kommunar i ein vanskeleg økonomisk situasjon. I utøvinga av denne rolla meiner eg det er rett at Fylkesmannen peiker på kva for moglegheiter kommunane har til å auke inntektene eller redusere utgiftene. Men dei kan ikkje gi råd om kva for inntekter som bør aukast, eller kva for utgifter det bør kuttast i. Det er opp til kommunen.

Skjønsmidlane er ekstra pengar som skal gå til kommunar i ein vanskeleg økonomisk situasjon eller til kommunar som har utgifter som ikkje vert godt nok fanga opp i den faste delen av inntektssystemet. Eg er oppteken av at skjønsmidlane skal bidra til ei rettferdig fordeling som set kommunane i stand til å yte likeverdige tenester. Det ville vere urettferdig om éin kommune får ekstra statlege midlar utan å bidra sjølv, medan ein annan kommune med økonomiske problem både kuttar i budsjetta og aukar inntektene, t.d. gjennom eiendomsskatt, før dei får pengar frå staten.

Sjølv om regelverket ikkje er endra, har eg tidlegare fått det same spørsmålet som interpellanten no stiller. Difor la departementet i 2009 til ei presisering i retningslinjene om at det er opp til det enkelte kommunestyret å prioritere auka inntekter eller reduserte utgifter og å bestemme kva for inntektskjelder som skal aukast, eller kva for utgifter det skal kuttast i. Departementet sende òg ut eit brev til fylkesmennene i 2011 der det vart presisert at det ikkje kan stillast krav til å auke bestemte inntekter eller redusere bestemte utgifter.

I dagens retningslinjer er ikkje eiendomsskatten eksplisitt nemnd. Det står framleis at Fylkesmannen skal leggje til grunn at det er opp til det enkelte kommunestyret å fastsetje kva for tiltak som skal setjast i verk for å oppnå økonomisk balanse. Vidare står det at kommunar som ikkje set i verk tiltak for å gjenopprette økonomisk balanse, heller ikkje kan tildelast skjønsmidlar med grunngeving i kommunen sin økonomiske situasjon. Dette er viktig for å sikre ein fornuftig og rettferdig bruk av skjønsmidlane.

Eg meiner at regelverket slik det er formulert i dag,

er rett og fornuftig, og at det ikkje bør herske tvil om at staten ikkje kan tvinge kommunar til å innføre eiendomsskatt. Samstundes er det rett at staten ikkje einseitig tvingar kommunar til å kutte i sine tenester til innbyggjarane. Det må òg vere eit lokalpolitisk spørsmål, som det enkelte kommunestyret må avgjere.

Michael Tetzschner (H) [12:16:53]: Det var elementer i svaret fra statsråden som kunne inneholde forventninger om litt bedre tider for det kommunale selvstyret. Dessverre må vi si at det rundskrivet vi diskuterer, befinner seg i en historisk kontekst hvor det tidligere ble gitt som en ramme for skjønnsutøvelsen at man skulle se bort fra om det lokale selvstyret hadde innført eiendomsskatt eller ikke. Man hadde i utgangspunktet et pålegg om den nøytraliteten fra statens side som statsråden nå sier er det opphøyde prinsippet for styringen av sektoren. Derfor har det å fjerne denne setningen som kommunalministeren fra Høyre Erna Solberg hadde, blitt tatt som et signal ute. Man kan også se den faktiske utviklingen i Kommune-Norge.

Jeg refererte innledningsvis til at det er skatteøkninger kommunene griper til når staten har så mange ideelle sektorkrav at man ikke selv makter å prioritere mellom sektorinteressene og dytter ideelle standardkrav og individuelle rettigheter over på kommunene, slik at de kan få gleden av å betale for dette. Om man ikke bruker lokkemidler, skjønnsmidler, vil man i hvert fall ha stilt kommunene overfor realøkonomiske rammebetingelser som gjør at de ser seg nødt til å innføre skatteskjerpelser for sine egne innbyggere, selv om det ikke samsvarer med de lokale prioriteringer.

Jeg ville synes det var et bidrag til oppklaring hvis statsråden hadde latt utvalgte deler av sitt innlegg – særlig den første delen – trykke og bli inkorporert i senere veiledninger til kommunene gjennom fylkesmennene, nettopp for å si at staten ikke har noen spesiell forventning om at man skal øke skattene, i hvert fall ikke som en betingelse for å få skjønnsmidler.

Så er det andre ting å gripe tak i når det gjelder statens de facto disponering av de lokale ressursene ved å påtvinge kommunene sine egne prioriteringer gjennom sektorpolitikken.

Jeg kan si at deler av statsrådets svar kunne inneholde en forsikring om forsvar for det lokale selvstyret, mens regjeringens dag-etter-dag-politikk i virkeligheten består i å gjøre det kommunale selvstyret stadig mer illusorisk og til en utvendig affære som ikke har reelt innhold.

Statsråd Liv Signe Navarsete [12:20:22]: Det er hyggeleg at i alle fall delar av statsråden sitt svar fall i god jord.

Eg meiner bestemt at det regjeringa har gjort, er å gi utvida lokalt sjølvstyre. Det er ikkje å innskrenke det lokale sjølvstyret å gi kommunane moglegheit for ikkje einseitig å kutte i tilbodet til innbyggjarane, som Erna Solberg og Høgre gjorde når ein var i ein vanskeleg økonomisk situasjon, men ein kan òg velje å auke inntektene for å sleppe å seie opp lærarar, sjukepleiarar og andre viktige innsatsmenneske i den enkelte kommune.

I denne regjeringa si tid har me òg hatt ein sterk vekst i kommunane sine inntekter. Me har dekt demografikostnadene, me har dekt pensjonskostnadene, og me har auka dei frie inntektene. I tillegg har me hatt ei historisk overføring av øyremerkte midlar til kommunane, slik at dei på eit breiare felt kan disponere midlane og bruke dei til dei områda der ein treng det mest i den enkelte kommune. Det har utvida det lokale sjølvstyret.

Når eit kommunestyre innfører eiendomsskatt, er det opp til innbyggjarane å seie om dei meiner at det fleirtalet som innfører eiendomsskatt, har tillit. Det kan kommunestyret gjere ved neste val. Det er òg slik at det som regel føregår store debattar i forkant, og innføring av eiendomsskatt skjer ikkje i eit vakuum i eit lukka rom. Det skjer sjølvstilt i ein dialog, der eit fleirtal vert einige med seg sjølve om kva dei vil gjere, og, som sagt, vil det verte prøvd demokratisk ved neste val.

Det eg håpar me kan få svar på i løpet av denne debatten, er om Høgre vil avvike eiendomsskatten dersom Høgre kjem tilbake i maktposisjon, og ikkje minst – og det trur eg vil interessere både innbyggjarar og lokale folkevalde – om Høgre vil kompensere dei nær 8 mrd. kr som kommunane i dag har frå eiendomsskatt, eller gå tilbake til den linja som ein kjenner godt frå perioden 2001–2005, nemlig at det var store kutt i tenestene til innbyggjarane som skulle finansiere dette. Eg kan ikkje sjå at det er å utvide det lokale sjølvstyret.

Eirik Sivertsen (A) [12:23:28]: En av de overordnede målsettingene med inntektssystemet for kommunene er å utjevne kommunenes og fylkeskommunenes økonomiske forutsetninger, slik at forutsetningene legges til rette for et likeverdig tjenestetilbud til innbyggerne over hele landet. Det betyr ikke at alle kommunene og fylkeskommunene skal ha like inntekter, men at alle kommuner og fylkeskommuner skal gis like forutsetninger til å gi innbyggerne et likeverdig tjenestetilbud. Inntektssystemet er derfor utformet med sikte på å utjevne variasjoner i utgiftsbehov og variasjoner i skatteinntekter mellom kommunene og mellom fylkeskommunene.

Det er likevel slik at vi har ikke full utjevning. På kostnadssiden utjevnes forskjellene fullt ut, mens det er bare 60 pst. av skatteinntektene som utjevnes mellom kommunene. Det betyr at det er relativt store forskjeller på inntektsnivået mellom kommunene. De største forskjellene på tilbud mellom kommunene skyldes forskjeller i inntekter.

Skjønnstilskuddet er derfor et kjærkomment tilskudd for mange kommuner for å løse særskilte utfordringer de står overfor, enten det gjelder akutte situasjoner eller det er forhold av mer strukturell art som inntektssystemet ikke fanger opp.

Det ordinære skjønnstilskuddet skal brukes til å kompensere kommuner og fylkeskommuner for spesielle lokale forhold som ikke fanges opp i den faste delen av inntektssystemet. Videre brukes skjønnstilskuddet til å ivareta regional- og distriktpolitiske hensyn.

Når representanten Michael Tetzschner forsøker å tegne et bilde av at det kommunale selvstyre er under press, og at flertallsregjeringen forsøker å presse kommu-

ner til å innføre eiendomsskatt, er det et fortegnet bilde. Det har ikke hold i virkeligheten. Det er et bilde som baserer seg på et fåtall utsagn.

Så er det riktig at det går en debatt om mange sider av hvordan staten styrer kommunene. Vi har ved gjentatte anledninger diskutert innsigelser i denne salen, både i løpet av det siste året og i årene før, men vi har andre debatter om hvordan staten skal styre kommunene – og det er sunne debatter.

Denne regjeringen har gitt kommunene mer enn 60 mrd. kr årlig i økt handlefrihet, fordi det var mange slunkne kommunekasser etter den forrige regjeringen. Vi har sørget for at den delen av kommunenes inntekter som er fri, altså som ikke går til øremerkede formål, er historisk stor, slik at ca. 94 pst. av kommunenes inntekter kan disponeres slik kommunene vil i dag. Det har vi gjort fordi vi tror at lokale politikere har de beste forutsetningene for å bestemme hva som trenger ekstra innsats i deres kommune. Vi har oppdatert det gamle og urettferdige systemet som fordeler penger mellom kommunene. Det var et system som baserte seg på beregninger fra begynnelsen av 1990-tallet, og det har skjedd mye i de fleste kommuner siden da.

Mange kommuner har likevel innført eiendomsskatt. Begrunnelsen de aller fleste kommuner gir, er at de vil opprettholde og bygge ut velferdstjenestene i sin kommune. De har høye ambisjoner på vegne av sin kommune og sine innbyggere. Likevel er det ikke slik at den andelen av inntektene i kommunesektoren som er eiendomsskatt, øker. I 2007 utgjorde den ca. 2,3 pst. av brutto driftsinntekter. I 2010 var den økt med én promille, til 2,4 pst.

Vi ser at det gjøres lokale prioriteringer når det gjelder eiendomsskatt og velferd, og at det er politiske forskjeller – heldigvis. I Høyre-styrte Bergen feiret man fjerning av eiendomsskatten samtidig som mange av byens skoler er i en dårlig tilstand. For Høyre i Bergen var det viktigere med lavere skatt enn å pusse opp skolebygg. Det var en klar prioritering, og en prioritering som Høyre i Bergen får stå for.

I Arbeiderparti-styrte Trondheim har man valgt annerledes. Der tar kommunen inn eiendomsskatt og bruker pengene på velferd. I Trondheim er alle skolene helsevern-godkjent. Det er en klar politisk prioritering som Arbeiderpartiet skal ta ansvaret for. Skolebygg og barns læringsmiljø er viktigere enn skattekutt for oss.

Trondheim og Bergen kan illustrere at det tas ulike politiske valg i kommuner styrt av ulike politiske partier.

En annen side av eiendomsskatten er at mange kommuner med lave skatteinntekter har innført skatten. Da kan det være interessant å se på hva som vil skje med disse kommunenes inntektsnivå dersom f.eks. Høyre, som er interpellantens parti, skulle få gjennomslag for sitt skatteutjevningssystem.

Vi har endret på utjevningen av skatteinntektene mellom kommunene, slik at vi får en mer rettferdig fordeling og større utjevning mellom kommunene. Det har vi gjort fordi vi vet at den viktigste forklaringen på forskjeller i tjenestetilbudet er kommunenes inntekter.

Høyre vil ha noe annet. Mindre utjevning av skatt og

innføring av selskapsskatt vil bety at de kommunene som har de høyeste skatteinntektene i dag, vil få enda mer penger, og at de kommunene med lavest skatteinntekter vil få mindre penger. For mitt valgdistrikt, Nordland, betyr det at 42 av 44 kommuner vil tape på det, etter en grov beregning.

Høyres begrunnelse for dette er at det vil være et incitament til en aktiv næringspolitikk. Mitt svar til det er at jeg har enda ikke møtt en kommunepolitiker som ikke har vært opptatt av verdiskaping i sin egen kommune – ikke fordi det gir skatteinntekter, men fordi det gir trygge arbeidsplasser til folk.

Heidi Greni (Sp) [12:28:45]: Jeg vil i likhet med andre her i dag takke interpellanten for muligheten til å oppklare det som helt tydelig har vært en misforståelse.

Eiendomsskatt er en frivillig kommunal skatt, og Fylkesmannen kan ikke kreve at kommuner innfører eiendomsskatt for å kunne motta skjønnsmidler. Senterpartiet har vært og er tydelig på at kommunal eiendomsskatt skal være en frivillig ordning.

Innledningsvis kan det være greit å minne om at skjønnsmidler er ekstra penger som skal gå til kommuner i en vanskelig økonomisk situasjon. Det som er tilfellet – og som jeg mener er både fornuftig og rettferdig – er at kommuner som mottar skjønnsmidler, også må bidra selv til å løse de økonomiske utfordringene. For å få bedre økonomi har man to muligheter: Enten må man øke inntektene, eller så må man redusere utgiftene. Det er opp til det enkelte kommunestyret selv å bidra enten med å redusere utgifter eller ved å øke inntektene, f.eks. gjennom eiendomsskatt.

I Høyres tid var det tilsynelatende kun reduserte utgifter som var i fokus.

Interpellanten er ikke den første som har stilt spørsmål ved skjønnsmidler og eiendomsskatt. Av den grunn har departementet både i 2009 og 2011 presisert retningslinjer overfor fylkesmennene. I presiseringen går det helt tydelig fram at det er det enkelte kommunestyrets oppgave å prioritere økte inntekter eller redusere utgifter, og at fylkesmennene ikke kan sette fram krav om å øke bestemte inntekter eller redusere bestemte former for utgifter.

For Senterpartiet er det lokale folkestyret helt sentralt. Politiske avgjørelser skal tas av folkevalgte på lavest mulig nivå for å sikre medvirkning og bruk av lokal kunnskap. Kommunene er den viktigste arenaen for medvirkning og påvirkning. Skal vi få gode lokalsamfunn over hele landet, må vi føre politikk som tillater innbyggerne og representantene deres å løse oppgavene ut fra lokale forutsetninger. Folkevalgte i kommunene må derfor ha anledning til å ta styring over egne avgjørelser og valg i samsvar med innbyggernes ønsker.

I min hjemkommune Holtålen, som er en liten kommune med befolkningsnedgang, har vi mottatt skjønnsmidler i flere år uten at vi har hatt eiendomsskatt på boliger. Det var aldri noen trussel om at skjønnsmidlene ville falle bort hvis vi ikke innførte eiendomsskatt. At vi for et par år siden innførte eiendomsskatt på boliger og fritidsboliger, var et valg vi i kommunestyret tok ut fra at vi ville gi våre innbyggere enda flere og enda bedre tilbud.

Det var aldri noe tema at kommunal eiendomsskatt på

boliger var en forutsetning for å kunne få skjønnsmidler. Nivået på skjønnsmidlene har heller ikke endret seg etter at vi fikk innført eiendomsskatt. Da ser jeg selvsagt bort fra skjønnsmidler vi fikk i den helt spesielle situasjonen Holtålen var oppe i 2011 i forbindelse med flommen.

Mange kommuner vi møter når kommunalkomiteen er rundt omkring i landet, påpeker at de har store utgifter med helsetjenester til de innbyggerne som bor i fritidsboliger i kommunen. Det er helsetjenester de må finansiere uten at de får midler og rammer til det. Den eneste muligheten disse kommunene har til å få inntekter til å dekke disse utgiftene, er gjennom innføring av eiendomsskatt på fritidsboliger.

Michael Tetzschner (H) [12:32:38]: Jeg synes det har vært klargjørende innlegg fordi de så godt har demonstrert forskjellen mellom formaliteter og realiteter – omtrent på linje med da Henry Ford ble spurt om det ikke var mulig å velge farge på de første bilene han produserte. Da sa han: Jo, det er fullt mulig, bare du velger svart. Det er litt av den samme melodien fra de rød-grønne her, at Senterpartiet ved statsråden betoner det formelt frivillige ved eiendomsskatten, mens vi alle vet at kommunene pålegges så mye at det reelt sett ikke blir mye valgfrihet når det gjelder ressurser til å utøve det lokale selvstyret. Det var det representanten Sivertsen så utmerket oppklarte i sitt innlegg, som var en hyllest til eiendomsskatten. For øvrig kan jeg bare la det være nevnt i forbifarten at Sivertsens argumenter kanskje ikke hadde stor indre logikk ved at eiendomsskatten på ene siden var en ubetydelig og heldigvis stabil liten andel av kommunenes utgifter, mens den i noen av våre byer var med på å redde selve velferdsstaten. Begge deler kan vel ikke være helt riktig.

Det jeg har lyst til å understreke, er at økonomer med kommunaløkonomi som spesialområde nettopp har betonet sammenhengen mellom beskatningsfrihet og det lokale selvstyret. Det er nemlig sånn at beskatningsfrihet gir økt økonomisk handlefrihet ved at kommuner kan velge mellom privat og offentlig forbruk i sin kommune. På denne måten utvides innholdet i det lokale selvstyret ved at omfanget av kommunalt engasjement og oppgaveløsning besluttet nettopp lokalt.

Videre kan beskatningsfrihet bidra til mer effektiv ressursbruk ved at standarden på tjenestetilbudet kan baseres på en lokal avveining mellom nytte og kostnad. Skattebetalerne vil da godta høyere skattesatser så lenge betalingsvilligheten for et bedre tjenestetilbud overstiger den økte skattebyrden. Tilsvarende vil skattebetalerne ønske lavere skattesatser dersom fordelene ved lavere skattenivå er større enn ulempen ved en noe lavere standard på tjenestetilbudet. På denne måten kan lokal skattefinansiering bidra til prioriteringseffektivitet ved at tjenestesammensetning og skattesatser kan tilpasses lokale kostnads- og etterspørselsforhold. Ved at skattesatsene kan variere mellom kommuner og mellom fylkeskommuner oppnås en desentraliseringsgevinst sammenlignet med nasjonalt regulerte skattesatser. For å realisere potensielle effektiviseringsgevinster må en altså akseptere regionale forskjeller i skattesatser. Det er dette prinsippet vi slåss for. Det er derfor man

ikke bare skal sitte passivt å se på at vi glir i retning av en ensartet statlig eiendomsskatt i kommunene.

Statsråd Liv Signe Navarsete [12:35:58]: Eg registrerer at interpellanten i innlegget sitt ikkje gjorde greie for om ein vil avvikle eigedomsskatten eller korleis ein eventuelt vil erstatte dei inntektene den frivillige eigedomsskatten tilfører kommunesektoren i dag.

Eg synest innlegget der Holtålen var tema, gav eit godt døme på korleis dette fungerer. Ein fekk skjønnsmidlar før ein innførte eigedomsskatt. Det vart aldri stilt vilkår om innføring av eigedomsskatt, og ein innførte eigedomsskatt fordi ein ynskte å gi innbyggjarane betre tenester. Det kunne hende det handla om å byggje ein ny skule, det kunne hende det handla om å tilsetje fleire sjukepleiarar eller omsorgsarbeidarar – det kjenner eg ikkje til, men det er eit eksellent godt døme på korleis dette fungerer i praksis.

Det viktige for at det skal vere reell valfridom i kommunane, er at ein har økonomiske rammer som set kommunane i stand til å kunne gi innbyggjarane gode tenester gjennom dei vala ein vel å gjere lokalt. Derfor er det viktig at me har hatt ei raud-grøn regjering dei siste to periodane, som nettopp har vore oppteken av det. Størst mogleg fridom til å prioritere lokalt, men òg rammer som gjer det mogleg utan ei einsidig fokusering på kutt, nedlegging eller strukturendringar for å spare pengar. Eg er heilt sikker på at det òg i dag er mange kommunar som synest at det er stramt, men det er i alle fall stramt på eit høgare nivå enn det var i 2005 då me overtok.

Det har vore ein stor aktivitetsvekst i kommunane, men lokale folkevalde har store ambisjonar på vegner av lokal-samfunna sine. Det er interessant å høyre at Høgre vil ha større forskjellar mellom kommunar. Me veit at dei vil omfordele fleire milliardar kroner frå dei som har låg skatteinngang, til dei som har høgare skatteinngang – i klartekst dei elleve heldigaste og rikaste kommunane. Då er eg usikker på om dei kommunane som taper desse over 2 mrd. kr vil ha fridom til å prioritere, om dei ikkje heller kjem i den situasjonen dei var i sist Høgre sat i regjering, at kvardagen vert prega av einsidig fokusering på kutt.

Presidenten: Debatten i sak nr. 4 er avsluttet.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er Stortinget klar til å gå til votering i sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Presidentskapet hadde innstilt:

Med virkning fra 1. oktober 2012 fastsettes lønnen for Høyesteretts dommere slik:

Høyesterettsjustitiarius	kr 1 802 000
Høyesterettsdommer	kr 1 554 000

Votering:

Presidentskapets innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: I sak nr. 2 foreligger det ikke noe vote-ringstema.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten er det satt fram tre forslag. Det er forslagene nr. 1–3, fra Bente Thorsen på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme en strategi for omstilling i det etablerte utdanningssystemet som sikrer at Norge får et mer fleksibelt og desentralisert utdanningstilbud. Målet er å styrke landets konkurransekraft gjennom å virkeliggjøre visjonen om livs-lang læring og kompetanseheving i hele befolkningen.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen på egnet måte inkludere oppdrag om fleksible og desentraliserte utdanningstilbud i formålet til universiteter og høyskoler.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere stimuleringsordninger som gjør at flere fylkeskommuner tar initiativ til fleksible og desentraliserte utdanningstilbud innenfor fagskole- og ingeniørstudiefeltet. For å komme frem til gode lokale løsninger må det åpnes for ulike modeller for samfinansiering fra involverte parter.»

Det voteses alternativt mellom disse forslagene og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:4 S (2012–2013) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Elisabeth Aspaker, Svein Harberg, Henning Warloe og Anne Karin Olli om et mer fleksibelt og desentralisert utdanningstilbud – vedlegges protokollen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble innstillingen bifalt med 55 mot 45 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 12.51.55)

Presidenten: I sak nr. 4 foreligger det ikke noe vote-ringstema.

Sak nr. 5 [12:52:05]

Referat

1. (139) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om endringer i partiloven (Lovvedtak 35 (2012–2013))
– er sanksjonert under 1. februar 2013
Enst.: Vedlegges protokollen.
2. (140) Endringer i statsbudsjettet 2013 under Olje- og energidepartementet (norsk deltakelse i petroleumsvirksomhet på islandsk sokkel) (Prop. 60 S (2012–2013))
Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.
3. (141) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, Jan Tore Sanner, Elisabeth Aspaker og Gunnar Gundersen om opprettelse av en produktivitetskommisjon (Dokument 8:33 S (2012–2013))
Enst.: Sendes finanskomiteen.
4. (142) Endringer i statsbudsjettet 2013 under Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet (Rehabilitering av Slottsplassen) (Prop. 58 S (2012–2013))
5. (143) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Geir Jørgen Bekkevold, Dagfinn Høybråten, Dagrun Eriksen, Trine Skei Grande og Borghild Tenden om barns beste i asylpolitikken (Dokument 8:34 S (2012–2013))
Enst.: Nr. 4 og 5 sendes kommunal- og forvaltningskomiteen.
6. (144) Endringer i deltakerloven, fiskeriforbudsloven mv. (Prop. 59 L (2012–2013))
Enst.: Sendes næringskomiteen.

Presidenten: Dermed er sakene på dagens kart ferdigbehandlet.

Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 12.53.
